

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Vazba jako prostředek ultima ratio

Diplomová práce

Criminal custody as an ultima ratio instrument

Diploma thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Ingrid Galovcová, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Tomáš Fládr

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 7. března 2024

Bc. Tomáš Fládr

ANOTACE

Diplomová práce s názvem Vazba jako prostředek ultima ratio se zabývá institutem vazby v českém právním řádu. Je strukturálně rozdělena do 6 hlavních kapitol. V první kapitole se autor věnuje osobní svobodě, jež je vazbou dotčena. Ve druhé kapitole je představen institut vazby jakožto nástroje k zajištění osob. Zejména jsou popsány veškeré materiální předpoklady vazby a jednotlivé vazební důvody. Třetí kapitola charakterizuje vazbu jako prostředek ultima ratio s ohledem na délku jejího trvání a možnostmi jejího nahrazení. Ve čtvrté kapitole se autor věnoval formálnímu vazebnímu právu se zaměřením na vzetí obviněného do vazby a rozhodování o jejím trvání. Pátá kapitola poskytuje statistiku užívání vazby a opatření vazbu nahrazujících. Cílem je zjistit, zda vazba představuje prostředek ultima ratio. V poslední kapitole byly popsány návrhy vazebního práva de lege ferenda.

KLÍČOVÁ SLOVA

vazba * ultima ratio * obviněný * trestní řád * osobní svoboda * náhrady vazby

ANNOTATION

The diploma thesis entitled Criminal custody as an ultima ratio instrument deals with the institution of criminal custody in Czech legal order. The work is divided into 6 main parts. In the first chapter, the author focuses on personal freedom, which is affected by custody. In the second chapter, the institution of custody as a tool for securing persons is introduced. There is described material law of custody and reasons of custody. The third chapter introduces custody as an ultima ratio instrument with regard to its duration and the possibilities of its substitution. In the fourth chapter, the author discusses the formal law of custody, focusing on taking the accused into custody and deciding on its duration. The fifth chapter provides statistics on the use of detention and measures replacing custody. The aim is to establish whether custody constitutes a means of ultima ratio. In the last chapter, de lege ferenda proposals for custody law were described.

KEY WORDS

custody * ultima ratio * accused * criminal procedure code * personal freedom * substitution of custody

Obsah

Úvod.....	6
1 Pojem osobní svoboda a její právní úprava.....	9
1.1 Vnitrostátní a mezinárodní právní úprava.....	9
1.2 Mezinárodní právní předpisy.....	11
1.3 Presumpce nevinny.....	12
2 Vazba jako nástroj k zajištění osob.....	14
2.1 Obecně k institutu vazby.....	15
2.2 Zákonné důvody a podmínky vazby.....	16
2.2.1 Zahájení trestního stíhání.....	16
2.2.2 Vazební důvody.....	18
2.2.2.1. Vazba útěková.....	19
2.2.2.2. Vazba koluzní.....	22
2.2.2.3. Vazba předstižná.....	24
2.2.2.4. Okolnosti „vylučující“ vazbu.....	28
2.2.2.5. Kvalifikované vazební důvody.....	28
3 Konstrukce vazby jako prostředku ultima ratio.....	30
3.1 Nahrazení vazby.....	31
3.1.1 Záruka za chování obviněného.....	31
3.1.2 Písemný slib obviněného.....	33
3.1.3 Dohled probačního úředníka.....	35
3.1.4 Uložení předběžného opatření.....	36
3.1.5 Peněžitá záruka.....	39
3.2 Doba trvání vazby.....	41
3.3 Je skutečně splněno, že vazba je prostředek ultima ratio?.....	44
4 Formální vazební právo.....	45
4.1 Proces vzetí do vazby, způsoby rozhodování o vazbě a obrana obviněného proti vzetí do vazby.....	45
4.2 Rozhodování o dalším trvání vazby.....	50
5 Statistika využívání vazby.....	53

6 Vazební právo de lege ferenda	59
Závěr	65
Seznam grafů	67
Seznam použité literatury	67
Monografie	67
Právní předpisy	68
Seznam použité judikatury	68
Internetové zdroje	70
Úřední věstník Evropské unie	71
Ostatní zdroje	71

Úvod

Vazební právo můžeme zařadit do odvětví práva veřejného. Oprávněně jej můžeme považovat za jedno z jeho nejkontroverznějších témat, jelikož při aplikaci vazebního práva dochází k umístění doposud neodsouzeného, tedy z pohledu práva nevinného, člověka do vazební věznice, a je tedy po dobu nikoliv krátkou omezena jeho osobní svoboda. V případě, že vina člověka nebude následně soudem dokázána, zanechá na něm jeho uvěznění vážné následky, od ublížení na cti, ztráty zaměstnání, až po jakousi sociální izolaci, ale také například ztrátu důvěry ve stát a v jeho instituce. Tyto následky mohou významným způsobem zhoršit, a to i trvale, kvalitu života člověka, z čehož vyplývá, že se musí jednat až o nejzazší možnost zajištění obviněného pro účely a potřeby trestního řízení, tedy o prostředek ultima ratio. Nemělo by se jednat o samozřejmost vedeného trestního řízení, respektive trestního stíhání, a orgány činné v trestním řízení by se k němu měly uchýlovat až v případě, kdy nepostačuje žádná náhrada vazby a jistě také v případě, jsou-li splněny veškeré zákonné podmínky pro její uvalení. Z hlediska práva je tedy potřeba naprostá preciznost v jeho úpravě tak, aby rozhodnutí o vazbě nebyla pouhými rozmary soudců, a aby byla zachována veškerá práva obviněného, jelikož dochází k přímé konfrontaci spočívající v ústavou zaručené osobní svobodě člověka a samotné podstatě a principu zajišťovacího účelu vazby. Z tohoto důvodu samozřejmě vznikají různé a odlišné názory na vazební právo, a to jak z pohledu orgánů činných v trestním řízení, obviněného, obhajoby, ale také z řad veřejnosti a právních teoretiků.

Diplomová práce bude rozdělena do šesti na sebe logicky navazujících kapitol. Když jsem uváděl, že užitím vazby proti jednotlivci dochází k omezení jeho osobní svobody, je nutné ji tedy zprvu charakterizovat, a to jak z pohledu národního, tak i mezinárodního práva. V první kapitole vysvětlím garanci osobní svobody a také zákonné možnosti jejího omezení. V druhé kapitole se budu věnovat již samotnému institutu vazby. Pečlivě jej charakterizují, včetně zakotvení do právního systému České republiky. Budou uvedeny obecné podmínky pro vzetí osoby do vazby a dále

detailně vysvětleny vazební důvody. V kapitole třetí popíšu konstrukci vazby jako prostředku ultima ratio, a to s ohledem na maximální dobu jejího trvání a také možnosti jejího nahrazení. Ve čtvrté kapitole se budu věnovat formálnímu vazebnímu právu, zejména procesu vzetí do vazby, rozhodnutí o jejím trvání a způsobu rozhodování o vazbě. Charakterizují také možnosti obrany osoby proti jejímu vzetí do vazby. V páté kapitole budu zkoumat, jakým způsobem se vyvíjí množství vazebně řešených trestních spisů s ohledem na nápad trestné činnosti a zahájených trestných stíhání. Pouze s ohledem na nápad trestné činnosti a množství zahájených trestních stíhání lze totiž zjistit relevantní informace. Dále se budu zabývat tím, v kolika případech došlo k nahrazení vazby. V šesté kapitole využiji doposud zjištěných a shromážděných informací, pokusím se vyjádřit nedostatky ve vazebním právu v České republice a vyjádřím své názory de lege ferenda.

Cílem práce není pouhopouhý popis vazebního práva, což také není žádoucí. Průběžně budu vyjadřovat své vlastní myšlenky a snažit se zjistit jeho současné právní nedostatky. Cílem práce bude zjistit množství vazebně řešených trestních stíhání s ohledem na jejich celkové množství a množství případů nahrazení vazby. Následně budu tyto statistiky porovnávat a zjišťovat, zda dochází k naplnění dikce, že vazba je z hlediska četnosti jejího využívání prostředkem ultima ratio, a nejedná se o pouhou prázdnou frázi. Dílčím cílem je zhodnotit úroveň úpravy vazebního práva a vyjádření svých myšlenek de lege ferenda.

Jako hlavní zdroje využiji zejména knižní monografie, relevantní právní předpisy, včetně jejich komentářů, judikaturu Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky zabývající se daným tématem, internetové články, příslušné články v odborných časopisech, evropské směrnice a doporučení. Vyjma těchto zdrojů budu samozřejmě, jak jsem již uvedl, vyjadřovat své vlastní myšlenky a názory.

V prvních kapitolách budu častěji využívat spíše deskriptivní metodu psaní práce. Dále využiji metodu komparační a taktéž analytickou, kdy vazební právo

rozčlením na jeho dílčí části, jež zvlášť zhodnotím, a syntetickou metodou tyto dílčí části spojím v komplexní systém poznatků.

1 Pojem osobní svoboda a její právní úprava

Tématem diplomové práce je vazba jako prostředek ultima ratio. Když se bavíme o vazbě, na druhé misce pomyslných vah je osobní svoboda jednotlivce. Tato je jistě uvalením vazby zcela zásadním způsobem, a to na nikoliv krátkou dobu, dotčena. Osobní svoboda je jedno z nejzákladnějších, ale i nejdůležitějších, lidských práv, které je zaručeno ústavními zákony.¹ Poskytována je nikoliv pouze občanům České republiky, ale každému jednotlivci. Samotná osobní svoboda není v Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Listina), více definována. Jedná se o součást svobody obecné a také součást principu nedotknutelnosti, kdy stejně, jako všechna zbylá lidská práva a svobody, jež jsou v Listině obsažená, je vybudovaná na kritériích rovnosti, důstojnosti a svobody člověka.² Skutečnost, že je garance osobní svobody součástí ústavního pořádku pouze podtrhuje její důležitost, kdy zásah do ní by měl probíhat pouze ve výjimečných případech a vždy přiměřeně citlivě, což ve svých nálezech potvrzuje i Ústavní soud České republiky.³

1.1 Vnitrostátní a mezinárodní právní úprava

S pojmem osobní svoboda se v českém právním rámci na národní úrovni můžeme setkat v právních předpisech různé právní síly. Z našeho pohledu bude nejzásadnější Listina. Již dle samotného názvu je evidentní, že se jedná o ústavní zákon, který je v hierarchii právních předpisů na té nejvyšší úrovni. Pojem osobní svoboda je ovšem provázán s velkým množstvím dalších, zákonných předpisů. Tyto často upravují podmínky k omezení osobní svobody člověka, přidělují lidem omezeným na osobní svobodě práva, či jim zakládají povinnosti. Jako příklad můžeme uvést zejména Zákon č. 141/1961 Sb., trestní soudní řád, Zákon č.

¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.*

² KLÍMA, Karel a kolektiv. *Komentář k Ústavě a Listině.* 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

³ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 645/99.

273/2008 Sb., o Policii České republiky nebo Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. Výčet ani zdaleka není taxativní, nýbrž demonstrativní.

První odstavec článku 8 Listiny zaručuje právo na osobní svobodu člověka. Význam slova „zaručuje“ v tomto případě musíme chápat tak, že osobní svoboda je neuchopitelná, je poskytována každému bez ohledu na příslušnost k jeho rase, pohlaví nebo třeba povolání. Zákon si tedy nevybírám určitou sortu lidí, které by osobní svobodu přiřkl, a které nikoliv. Současně Listina zavazuje stát k ústavní povinnosti poskytnout ochranu osobní svobodě, a to pod sankcí za její porušení.⁴ Tímto je každému poskytnuto právo proti neoprávněným zásahům do jeho osobní svobody a jako garant je určen stát.

Velice důležitá je formulace článku 8 odst. 2 Listiny, která určuje, že pouze zákon stanovuje důvody a způsoby stíhání a zbavení svobody. Dále ukládá, že nikdo nesmí být omezen na jeho osobní svobodě pouze pro nedodržení smluvního závazku. Zbavením svobody se při tom nerozumí pouze výkon trestu odnětí svobody, ale jde i o dočasné zbavení osobní svobody, tedy omezení osobní svobody.⁵ Každý případ zbavení osobní svobody je citelný zásah do práv jednotlivce. I proto je regulovaná na ústavní úrovni. Orgány veřejné moci k nim tedy musí přistupovat po pečlivém zvážení a posouzení všech konkrétních skutečností prošetřované události, při tom postupovat dle zásady zdrženlivosti,⁶ ale také za přísného dodržování zákonem uložených povinností. Nepřipouští se žádné odchýlení orgánu činného v trestním řízení od zákona a žádné zbavení osobní svobody nesmí být zneužíváno k jiným účelům, než pro které bylo stanoveno.⁷

Odstavce 3-6 článku 8 Listiny popisují případy, za kterých je možné jedince zbavit osobní svobody. Jedná se o případy zadržení obviněného nebo podezřelého z trestného činu (článek 8 odstavec 3 Listiny), zatčení obviněného (článek 8 odstavec 4 Listiny), vzetí do vazby (článek 8 odstavec 5 Listiny) a vzetí osoby bez

⁴ KLÍMA, Karel a kolektiv. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

⁵ KLÍMA, Karel a kolektiv. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

⁶ Popsáno ve 4. odstavci článku 4 Listiny.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 257/2000.

jejího souhlasu do ústavní zdravotnické péče (článek 8 odstavec 6 Listiny). Z hlediska tématu práce je pro nás stěžejní ustanovení článku 8 odst. 5 Listiny, které stanoví, že nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

1.2 Mezinárodní právní předpisy

Z právně závazných vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament České republiky, vztahujících se k zásahům do osobní svobody a k osobní svobodě jako takové, můžeme zmínit zejména Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (dále Úmluva), a to zejména článek 5- Právo na svobodu a osobní bezpečnost. Úmluva byla Českou republikou přijata Sdělením č. 209/2019 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. Dle článku 5 Úmluvy má každý právo na svobodu a osobní bezpečnost. Opět, obdobně jako u Listiny, je zde taxativně vymezen výčet případů, kdy osoba může být v souladu se zákonem zbavena osobní svobody. Dle odstavce 1 se jedná o následující případy:

a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;

b) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;

c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;

d) jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;

e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;

f) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.⁸

1.3 Presumpce nevinny

Pojem presumpce nevinny je součástí mnoha právních předpisů různé právní síly. Můžeme se s ním setkat jak v právu mezinárodním,⁹ tak i na úrovni práva vnitrostátního. Úmluva uvádí, že každý, kdo je obviněný z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud nebyla zákonným způsobem prokázána jeho vina.¹⁰ Listina základních práv Evropské unie popisuje presumpci nevinny v článku 48 poněkud odlišně, a to tak, že každý obviněný se považuje za nevinného, dokud nebyla zákonným způsobem prokázána jeho vina.¹¹ Tento výklad kupříkladu vůbec nezmiňuje spojení trestní řízení, z čehož lze usuzovat, že se může jednat o jakékoliv řízení.¹² Z vnitrostátního práva se jedná především o Listinu, která v článku 40 odst. 2 stanovuje, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, se považuje za nevinného, pokud nebyla jeho vina vyslovena pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu.¹³ Na zákonné úrovni je zásada zmíněna v § 2 odst. 2 trestního řádu. Ačkoliv se jednotlivá ustanovení mírně odlišují, můžeme hovořit o tom, že jsou velice obdobně formulovaná, a to jak na mezinárodní, tak i vnitrostátní úrovni. S ohledem na stále zvyšující se stupeň integrace v rámci Evropské unie můžeme předpokládat, že bude docházet ke stále vyšší míře harmonizace právních předpisů a jejich interpretace, nikoliv pouze s ohledem na toto pravidlo.

⁸ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění jejích dodatkových protokolů.

⁹ Například v Listině základních práv Evropské unie, Úmluvě nebo Všeobecné deklaraci lidských práv, která, ačkoliv není právně závazná, poskytuje východisko pro další lidskoprávní úmluvy, jako například pro Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

¹⁰ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění jejích dodatkových protokolů.

¹¹ Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*, 2016/C 202/02, 7. 6. 2016. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT>.

¹² S ohledem na zařazení do Hlavy VI s názvem soudnictví potom vyplývá, že soudní.

¹³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky*.

Zakomponování této zásady do mnoha lidskoprávních mezinárodních smluv, do právních předpisů jak na ústavní, tak i zákonné úrovni, vypovídá o její značné důležitosti.

Zásada presumpce nevinny vyjadřuje požadavek na jednoznačné prokázání viny bez jakýchkoliv pochybností a navazuje na ni další zásada *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch obviněného, ze které vyplývá, že odsuzující rozsudek může být vynesena až po odstranění všech pochybností o vině obžalovaného. Dále z ní vyplývá, že vina musí být prokázána pouze soudem.¹⁴

Dopad této zásady ovšem můžeme chápat i v širším úhlu pohledu. Nutnost jednoznačného prokázání viny bez jakýchkoliv pochybností například klade na orgány činné v trestním řízení vysoké požadavky na dokazování tak, aby skutkový stav věci byl řádně zjištěn a zadokumentován. Doznání viny obviněným se při tom považuje za věrohodný pouze tehdy, jestliže je věrohodnost prokázána dalšími věrohodnými důkazy.¹⁵

Pokud budeme aplikovat princip presumpce nevinny na vazební řízení, soud by měl vždy rozhodovat o vazbě s maximální možnou obezřetností a postupovat co možno nejméně invazivně vůči právům člověka, jehož vina nebyla vyslovena soudem, ale bylo pouze odůvodněno splnění požadavků na zahájení trestního stíhání této osoby. Stejným způsobem musí být posuzovány případy, kdy se rozhoduje o dalším trvání vazby.

¹⁴ KLÍMA, Karel a kolektiv. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09. 04. 1968, sp. zn. 7 Tz 11/68.

2 Vazba jako nástroj k zajištění osob

Vazbu řadíme do odvětví práva trestního, přičemž již jeho samotná aplikace je prostředkem ultima ratio, což jednoznačně plyne ze zásady subsidiarity trestní represe, kdy trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.¹⁶ Nutnost aplikace této zásady byla zdůrazněna Ústavním soudem, který ve svém rozhodnutí stanovuje, že pokud orgány činné v trestním řízení v jednotlivých konkrétních případech, v nichž společenská škodlivost činu nedosahuje spodního prahu trestního bezpráví, neaplikují princip subsidiarity trestní represe, porušují ústavní principy nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege plynoucí z článku 39 Listiny.¹⁷ V případě, že společenská škodlivost zmíněný spodní práh trestního bezpráví překročí, je naopak povinností státu pohnat pachatele trestného činu k trestní odpovědnosti a jeho právní chování vynutit za užití sankce, a byl-li spáchán trestný čin, jehož skutková podstata byla beze zbytku naplněna, stát nemůže rezignovat na svou roli při ochranně oprávněných zájmů osob pouhým poukazem na existenci jiných právních odvětví.¹⁸ Hlavním účelem trestního práva pak tedy bude náležité zjišťování veškerých trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů.¹⁹ Hledání spodního prahu společenské škodlivosti je tedy velice důležité při posuzování konkrétního protiprávního jednání z hlediska trestněprávní odpovědnosti a soudní výklad by měl působit jednotně za účelem poskytnutí právní jistoty všem občanům.

Je zřejmé, že pokud má být naplněno účelu trestního řízení, tedy zjištění skutkového stavu projednávané věci bez jakýchkoliv pochybností spojené s objasněním, zda byl spáchán některý z trestných činů popsanych ve zvláštní části trestního zákoníku, a spravedlivého potrestání pachatele, je třeba vedle precizní práce orgánů činných v trestním řízení, potřebné právní úpravy a dalších náležitostí,

¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., *Zákon trestní zákoník*.

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2523/10.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 01. 2013, sp. zn. 4Tdo 1573/2012.

¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

mimo jiné také zajistit přítomnost osoby, proti níž se trestní řízení vede. Trestní řád v hlavě čtvrté obsahuje předběžná opatření a zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení, jejíž součástí je, v oddíle prvním, institut vazby.²⁰

2.1 Obecně k institutu vazby

Vazba je nejzávažnější, trestně procesní zajišťovací opatření, jehož smyslem je zajistit obviněného pro účely trestního řízení, zabránit obviněnému, aby mařil nebo ztěžoval provádění důkazů, vyhýbal se trestnímu řízení nebo trestu, popřípadě zabránit mu v dokonání trestného činu nebo v páchání nové trestné činnosti.²¹ Formulace této definice ze strany Jelínka mi přijde maximálně výstižná, jelikož popisuje všechny vazební důvody a současně zdůrazňuje, že se jedná o nejzávažnější zajišťovací opatření. Zmiňuje také procesní postavení osoby, jež se do vazby bere. Samotný trestní řád toto procesní postavení zdůrazňuje, a je tedy nepřipustné vzít do vazby kupříkladu svědka nebo osobu, proti níž se trestní řízení vede, která je v jiném procesním postavení než obviněná.²²

V trestním řádu, ale i v jakémkoliv jiném platném právním předpise v České republice, bychom marně hledali ustanovení týkající se povinnosti vzít osobu do výkonu vazby.²³ Žádná taková povinnost neexistuje a soud vždy rozhoduje individuálně v konkrétních případech, což má za následek, že i v případech méně závažné trestné činnosti, může být osoba do vazby vzata, a naopak v případech spáchání zvlášť závažné trestné činnosti, nemusí být žádný z vazebních důvodů dán. Ve všech jednotlivých případech je třeba řádně zhodnotit všechny okolnosti

²⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

²¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.

²² Příkladem může být osoba v procesním postavení podezřelého, které vzniká buď zadržením osoby dle § 76 trestního řádu či sdělením podezření v rámci zkráceného přípravného řízení podle § 179a a následujících trestního řádu.

²³ Pomineme-li případy vazby v rámci extradičního řízení popsané v jednotlivých ustanoveních zákona č. 104/2013 Sb., *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*, kde je charakterizována vazba vydávací a předávací, jež má obligatorní charakter plynoucí z mezinárodních smluv.

svědčící pro i proti omezení osobní svobody, a každé vazební rozhodnutí musí být následně náležitě a pečlivě odůvodněno.²⁴

Pro možnou aplikaci institutu vazby musí existovat materiálně právní předpoklad, kterým rozumíme souhrn podmínek mající hmotněprávní povahu pro rozhodnutí o vazbě, a které jsou upravené v trestním řádu, spočívajících v důvodnosti trestního stíhání obviněného, existenci vazebních důvodů a neexistenci okolností vylučujících vazbu.²⁵ Všechny tyto tři podmínky- zahájení trestního stíhání, existence alespoň jednoho vazebního důvodu a neexistence okolností vylučujících vazbu, musí být splněny kumulativně, což je naprosto logické, a můžeme je obecně nazývat zákonné důvody a podmínky vazby. Co se týče vazebních důvodů, tyto jsou celkem tři a není třeba, aby byly splněny kumulativně. Pro umístění obviněného do vazby tedy postačuje, aby byly splněny podmínky, byť třeba jednoho vazebního důvodu.

2.2 Zákonné důvody a podmínky vazby

Veškerou právní úpravu týkající se vazebních důvodů můžeme nalézt v trestním řádu. Ačkoliv, jak bylo uvedeno výše, pro aplikaci vazby musí existovat souhrn podmínek hmotněprávní povahy, nepovažuji za negativum jejich zakotvení v trestním řádu, jakožto právním předpisu procesní povahy. Právě ucelený způsob popisu a charakteristika tohoto specifického prostředku působí velice přehledným dojmem.

2.2.1 Zahájení trestního stíhání

Podle ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu zahájí policejní orgán neprodleně trestní stíhání osoby jako obviněného za splnění tří kumulativních podmínek, a to:

a) nasvědčují-li prověřováním provedeným dle § 158 trestní řádu zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin,

²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 03. 2016, sp. zn. I. ÚS 356/16.

²⁵ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

b) je-li dostatečně odůvodněný závěr, že tento trestný čin spáchala konkrétní osoba,
c) není dán důvod k postupu podle § 159a odst. 2 nebo 3 nebo § 159b odst. 1 trestního řádu.²⁶

Zahájení trestního stíhání má formu usnesení a je proti němu tedy přípustná stížnost, jež nemá odkladný účinek. Zahájením trestního stíhání se z osoby prověřované či podezřelé stává osoba v procesním postavení obviněný. Na usnesení jsou poté kladeny další požadavky, a sice že musí ve svém výroku obsahovat popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonné označení trestného činu, který je ve skutku spatřován a obviněný musí být v tomto usnesení označen stejnými údaji, jaké musí být následně uvedeny v rozsudku. V odůvodnění usnesení je třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání.²⁷

Samotnému popisu okolností skutku rozhodných pro jeho posouzení z hlediska všech znaků skutkové podstaty konkrétního trestného činu v něm spatřovaném, a to včetně subjektivní stránky, musí orgán činný v trestním řízení vydávající usnesení o zahájení trestního stíhání věnovat značnou pečlivost, a je jeho obligatorní částí. Absence popisu těchto okolností je případně procesní vadou přípravného řízení, jež při soudním líčení nelze zhojit a je důvodem pro vrácení spisu státnímu zástupci k došetření.²⁸ Zároveň platí povinnost zahájit trestní stíhání pro určitý skutek pouze tak, aby jeho popis a právní kvalifikace odpovídala okolnostem činu zjištěným před zahájením trestního stíhání.²⁹ Judikatura je zde zcela oprávněně striktní na dodržování formálních znaků usnesení o zahájení trestního stíhání. Obviněnému vyvstávají nová práva, ale také povinnosti³⁰, proto se domnívám, že musí být toto rozhodnutí řádně popsáno, odůvodněno, a na základě dosud zjištěných informací jednání i správně právně kvalifikováno. Osobám, jež se stávají obviněnými, také musí být pečlivě vysvětlena jeho podstata, aby mohly efektivním způsobem hájit svá práva a znát veškeré své nároky či povinnosti.

²⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

²⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

²⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 08. 2002, sp. zn. 9 To 72/02.

²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22.04.2002, sp. zn. 5 To 70/2002.

³⁰ Jednou z povinností může být kupříkladu i strpět vazbu.

Co se týče dostatečně odůvodněného závěru, že skutek, pro nějž bylo zahájeno trestní stíhání, spáchala konkrétní osoba, jde o velice individuální pohled na věc. Dle Novotného je nutné ve škále různých stupňů podezření mít hranici, která se většinou nazývá „práh podezření dostatečný k zahájení trestního stíhání“ podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Nevyžaduje se přitom jistoty.³¹ S tímto lze samozřejmě souhlasit, jistotu poskytuje až meritorní rozhodnutí ve věci, nikoliv toliko dílčí rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Popsaný práh podezření dostatečný k zahájení trestního stíhání zůstává ovšem dále pouze jakousi imaginární metou, jež nelze přesně charakterizovat. V každém případě orgán, jež zahajuje trestní stíhání, by měl ještě před vydáním tohoto usnesení zajišťovat veškeré dostupné důkazní prostředky, jež svědčí jak o vině, tak i nevině obviněného, které by měl následně velice pečlivě vyhodnotit jako celek s ohledem na jejich legalitu a věrohodnost. Rozhodně nežádoucím jevem je fabulování a domýšlení. Až po jejich vyhodnocení, dospěje-li k závěru, že skutek mohl být s vyšší mírou pravděpodobnosti spáchán konkrétní osobou, zahájí trestní stíhání. S ohledem na poměrně neuchopitelnou hranici míry podezření je v každém okamžiku přípravného řízení přítomný dozor ze strany státního zastupitelství, který věc posuzuje a má možnost nezákonná usnesení rušit. Pozice státního zástupce v přípravném řízení označujeme *dominus litis*, což znamená, že je pánem přípravného řízení, v němž má dominantní postavení.

2.2.2 Vazební důvody

Existenci této právní úpravy považuji za velice důležitou. V případě, že by vazební důvody nebyly v trestním řádu popsány, neexistovala by žádná regulace v činnosti orgánů činných v trestním řízení, a mohlo by docházet ke zneužívání vazby, a tím i k neoprávněným zásahům do osobní svobody osob. Vazební důvody jsou celkem tři a jsou popsány v ustanovení § 67 písm. a), b), c) trestního řádu. Nad rámec naplnění alespoň jednoho z těchto tří vazebních důvodů musí být kumulativně splněno, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že:

³¹ NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

- skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán a má všechny znaky trestného činu,
- jsou zřejmé důvody k podezření, že tento skutek spáchal obviněný,
- s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro nějž je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření.³²

Tyto podmínky můžeme dále označovat jako obligatorní vazební důvody, jelikož přistupují k jednotlivým vazebním důvodům jako nezbytné a bez jejich splnění by nebyly naplněny podmínky pro vzetí osoby do vazby.

První dva výše popsané body nám poměrně přesně opisují podmínky k zahájení trestního stíhání, jakožto nezbytnosti pro vzetí osoby do vazby, jež jsme si již charakterizovaly dříve. Opětovným vypsáním těchto podmínek ve znění vazebních důvodů dle mého názoru zákonodárce zdůrazňuje nezbytnost řádně odůvodňovat, že skutek má všechny znaky trestného činu, byl spáchán, a že jsou zřejmé důvody k podezření, že jej spáchal obviněný, a klade důraz na jejich splnění. S tímto nezbyvá nic jiného než souhlasit. Je nepřípustné vzít do vazby osobu, kdy se následným vyšetřováním vyvrátí, že v jednání obviněného nelze spatřovat naplnění skutkové podstaty trestného činu. Také je nepřípustné vzít do vazby osobu, kdy není dostatečně odůvodněno, že by právě ona spála tento trestný čin, jelikož by byla porušena její ústavní práva na osobní svobodu.

V posledním bodě již můžeme spatřovat konstrukci vazby jako prostředku ultima ratio, tedy prostředku nejzazšího, posledního rozhodnutí či řešení. Z této formulace jasně vyplývá, že vazbu lze užít až jako poslední možnou variantu, pokud uložením některého z předběžných opatření, nelze dosáhnout účelu vazby.

2.2.2.1. Vazba útěková

Vazbu útěkovou máme právně zakotvenou v ustanovení § 67 písm. a) trestního řádu a spočívá v tom, že z jednání obviněného nebo dalších konkrétních

³² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

skutečností vyplývá důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest.³³ Předmětný vazební důvod je zde dán alternativně, kdy existuje důvodná obava v tom, že obviněný, aby se trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul buď

- uprchne,
- nebo se bude skrývat,

příčemž důvodnost této obavy musí být založena jeho jednáním nebo jinými konkrétními skutečnostmi, jejich demonstrativní výčet zahrnuje skutkové podstaty:

- nemožnosti zjištění totožnosti obviněného,
- neexistenci stálého bydliště obviněného,
- hrozbu vysokého trestu.³⁴

Zákonodárce se přiklonil k demonstrativnímu výčtu podmínek, na nichž je založen důvod se domnívat, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat. Dle mého názoru je tento přístup maximálně výstižný a přesný. Není možné taxativně postihnout veškeré důvody zakládající důvodnost této obavy. Při rozhodování o vzetí obviněného do útěkové vazby zde, na rozdíl od meritorního rozhodnutí ve věci samé, není nutná důvodnost bez jakýchkoliv pochybností, proto nelze čekat až do okamžiku, kdy je jisté, že obviněný uprchne.³⁵

Útěková vazba spočívá v obavě, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat. V tomto názvosloví musíme spatřovat rozdíl. Uprchnutím se rozumí vždy útěk do ciziny, naopak skrýváním rozumíme ukryvání se v tuzemsku, tedy na území České republiky.³⁶

Nemožnost zjištění totožnosti obviněného není zcela standardní a běžný důvod pro uvalení vazby útěkové. Jestliže je nezjištěná totožnost osoby důvodem vazby útěkové, musí tedy nutně platit i skutečnost, že není-li zjištěn jiný vazební důvod, měla by být osoba obviněná po jednoznačném potvrzení její totožnosti

³³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

³⁴ VICHÉREK, Roman. *Důvody vazby*. Trestní právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. roč. 2012. č. 9. ISSN 1211-2860.

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2002, sp. zn. III. ÚS 121/02.

z vazby propuštěna. Problém se zjištěním totožnosti se týká zejména cizích státních příslušníků, jelikož nejsou často zavedeni do jakýchkoliv policejních evidencí. Následné ověřování totožnosti prostřednictvím zahraničního státu bývá časově náročné, a v případě zadržení lhůta 48 hodin k předání osoby k soudu policejnímu orgánu, potažmo státnímu zástupci, nedostačuje. Problém se ovšem může samozřejmě týkat i obyvatelů České republiky. Ačkoliv v České republice máme možnost provedení nesporných a jednoznačných odborných vyjádření,³⁷ pokud nejsou k dispozici srovnávací materiály, jsou prakticky k ničemu. Důvody s prokázáním totožnosti mohou být jak objektivního rázu, kdy osoba při sobě nemá doklady a není přítomná důvěryhodná osoba k potvrzení totožnosti, či subjektivního rázu, kdy osoba z jakéhokoliv důvodu svou totožnost poskytnout nechce nebo poskytuje osobní údaje nesprávné.³⁸

Formulace neexistence stálého bydliště užitá v trestním řádu je dle mého názoru poměrně nešťastně zvolená. Nikdo nemůže nutit osobu k pobytu na stálém, relativně trvalém místě. Důraz by měl být kladen spíše na spolupráci obviněného s jednotlivými orgány činnými v trestním řízení při změně pobytu, změně místa doručování písemností či jiných kontaktních údajů, za účelem úspěšného zajištění jeho přítomnosti při provádění jednotlivých úkonů trestního řízení. Vodítkem pro jednotlivé orgány činné v trestním řízení může být kupříkladu stálost zaměstnání obviněného vázaná na určité místo jeho výkonu, či vazba ke konkrétnímu místu spojená s pobytem celé rodiny. Nutné je opět posuzovat každý případ zcela individuálně.

Ačkoliv se zákonodárce odvolává na hrozbu vysokého trestu, blíže tuto hranici žádným způsobem nespecifikuje. Hrozbu vysokého trestu nelze uvažovat na základě in abstracto typově vyjádřené závažnosti činu podle příslušné trestní sazby. Vždy je třeba posuzovat, jaký trest in concreto, lze pravděpodobně očekávat. Tedy

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 2183/12.

³⁷ Příkladem může být genetika či daktyloskopie.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

vždy je potřeba posuzování věci z hlediska okolností případu a osoby obviněného.³⁹ Ústavní soud se k věci vyjádřil, že pojem hrozba vysokého trestu je třeba vykládat restriktivně, což znamená, že jím lze odůvodnit uložení útekové vazby toliko v případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.⁴⁰ Současně dospěl i k názoru, že hrozba vysokého trestu nemůže sama o sobě jako jediný důvod obstát pro trvání útekové vazby.⁴¹ Dle mého názoru je hranice hrozby vysokého trestu uchopena správným způsobem. Jakkoliv se může 8 let strávených ve věznici zdát pro jednotlivé osoby relativní,⁴² je nutné vzít potaz, že tato doba ve všech případech, v životě každého člověka, zabere stejné množství času, přičemž 8 let lze skutečně považovat za dlouhou dobu odpovídající vysokému trestu. Pokud by se měl soud zabývat v konkrétních případech, jaká je u obviněných individuální hranice vysokého trestu, mělo by rozhodování často za následek, že prvopachatelé by měli tuto hranici mnohem níže nastavenou, a naopak recidivující pachatelé výše, což je nepřipustné a současně nelogické. Pro některé osoby by tímto mohl vyvstat vazební důvod pro mnohem méně závažnou trestnou činnost, jen z důvodu řádně vedeného života. Nadto, jak bylo výše uvedeno, samotná hrozba vysokého trestu není dostatečným kritériem, ale musí k němu přistupovat zcela konkrétní odůvodněné skutečnosti, jež činí obavu z útěku či skrývání osoby konkrétní.

2.2.2.2. Vazba koluzní

Vazba koluzní je upravena ve znění § 67 písm. b) trestního řádu. Spočívá v tom, že z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní

³⁹ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 566/03.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2876/15.

⁴² Trvale recidivující osoba s množstvím nepodmíněných trestů odnětí svobody bude 8 let ve výkonu trestu brát zcela jistě odlišným způsobem než osoba doposud netrestaná.

stíhání.⁴³ K těmto důvodům musí opět nutně přistupovat výše charakterizované obligatorní vazební důvody. Důvod vazby je zde tedy opět vymezen alternativně, kdy spočívá důvodná obava v tom, že obviněný:

- bude působit na doposud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné,
- bude jinak mařit objasňování skutečností důležitých pro trestní stíhání.⁴⁴

Koluzní vazba je založena na domněnce, že obviněnému záleží na tom, aby nebyl řádně zjištěn skutkový stav věci, za účelem zabránění jeho odsouzení. Účelem koluzní vazby tedy není zajištění obviněného pro potřeby konaného trestního řízení, ale zabránění v jednání, jímž může ztěžovat postup orgánů činných v trestním řízení.⁴⁵ Při rozhodování o vzetí obviněného do koluzní vazby je nutné posuzovat a řádně odůvodnit důvod, proč převyšuje zájem na objasnění konkrétního trestného činu zájem na osobní svobodě obviněného.⁴⁶ Současně musí existovat konkrétní skutečnosti, že obviněný koluzní záměry skutečně má, přičemž nepostačuje pouze odůvodnění na rozsáhlost dokazování, či ranou fází vyšetřování.⁴⁷ Ačkoliv na koluzní vazební důvod existují značně rozporuplné názory, považují jej v jistých momentech za nenahraditelný. S ohledem na skutečnost, že nejčastěji připadá v úvahu při policejním vyšetřování, bezprostředně po zadržení osoby podezřelé ve smyslu § 76 trestního řádu, nelze očekávat, že již bude nashromážděn dostatečný důkazní materiál ve formě výpovědí svědků či spoluobviněných,⁴⁸ a pokud v tento moment vyvstanou odůvodněné předpoklady se domnívat, že obviněný ve věci bude působit na dosud nevyslechnuté osoby, nelze vazbu žádným způsobem nahradit a dosáhnout tak jejího účelu. Argumentaci, že pokud byl orgánům činným v trestním řízení znám koluzní důvod, a přes to neprovedly kroky k zajištění potřebných důkazních prostředků ve formě výslechnů osob tak, aby ke koluzi vůbec nemohlo dojít, dle mého názoru nelze přikládat

⁴³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁴⁴ VICHÉREK, Roman. *Důvody vazby*. Trestní právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. roč. 2012. č. 9. ISSN 1211-2860.

⁴⁵ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 1998, sp. zn. IV. ÚS 264/98.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. IV. ÚS 371/2000.

⁴⁸ Spoluobvinění mnohdy ani nemusí být doposud jednoznačně ztotožnění.

patřičnou váhu. Značně šibeniční lhůta 48 hodin pro zadržení osoby, kterou zákonodárce policejnímu orgánu, potažmo státnímu zástupci, přiřkl, je jen stěží dostatečná k provedení veškerých nutných procesních úkonů a kompletnímu zadokumentování věci v počáteční fázi trestního řízení. Pokud v této rané fázi vyvstanou konkrétní důvody domnívat se, že obviněný může působit, byť i na dosud neztotožněné osoby, které mají pro řádné zadokumentování věci důležitou roli, je nutné tomuto jednání obviněného zabránit v zájmu objasnění trestného činu. Zastávám ovšem také názor, že by koluzní vazba měla být součástí toliko zvlášť závažné trestné činnosti, kde je obviněný, obdobně jako při uvalení vazby útěkové, ohrožen vysokým trestem, který je nejméně okolo 8 let dle již zmíněné judikatury.⁴⁹ Při obvinění osoby pro bagatelnější trestnou činnost mi zbavení jeho osobní svobody formou vazby, v případě vazby koluzní, připadá neadekvátní a nepřiměřené.

Stran působení na doposud nevyslechnuté svědky platí, že se musí jednat o osoby, jejichž výpověď se vztahuje k trestnému činu, pro který bylo zahájeno trestní stíhání.⁵⁰ Dle mého názoru lze usuzovat, že tato právní věta Ústavního soudu se per analogiam vztahuje i k doposud nevyslechnutému spoluobviněnému.

Jiným mařením objasňování skutečností důležitých pro trestní stíhání můžeme rozumět kupříkladu neoprávněné působení na znalce, kteří mohou být pro futuro předvoláni jako svědci nebo kupříkladu falšování, zastírání původu či zašantročení věcných či listinných důkazů nebo jiné způsoby zahlazování stop.⁵¹

2.2.2.3. Vazba předstižná

Jedná se o poslední, trestním řádem vymezený, vazební důvod. Je popsána v ustanovení § 67 písm. c) trestního řádu a spočívá v tom, že z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil,

⁴⁹ Případá v úvahu srovnání s nálezem Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 566/03.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2003, sp. zn. II. ÚS 599/01.

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČTA, Josef a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4

nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.⁵² Předmětný vazební důvod je opět vymezen alternativně, přičemž důvodná obava spočívá v tom, že obviněný:

- bude opakovat trestnou činnost, pro níž je stíhán,
- dokoná trestný čin, o který se pokusil,
- vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.⁵³

Ze samotné povahy znění těchto taxativně vymezených a alternativně daných důvodů vyplývá, že jejich aplikace připadá v úvahu pouze u úmyslných trestných činů. Lze jen těžko usuzovat a odůvodňovat, že by pachatel měl záměr opakovat nedbalostní trestný čin. V případě dokonání trestného činu, o který se pokusil nebo vykonání trestného činu, který připravoval nebo kterým hrozil, je tato možnost zcela vyloučena již ze samotné konstrukce přípravy trestného činu a pokusu trestného činu.

Stran opakování trestné činnosti je nutné rozlišovat trestný čin a trestnou činnost. Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Dále se jím rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.⁵⁴ Trestný čin je tedy zákonem vymezený pojem, přičemž trestnou činnost bychom v zákoně hledali pouze marně. Trestnou činností rozumím rozšíření pojmu trestný čin o trestné činy téže povahy. Dále musíme rozlišovat pojmy pokračování v trestném činu a opakování trestné činnosti. Pokračování v trestném činu je vymezeno ve znění § 116 trestního zákoníku jako takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu a jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku.⁵⁵

⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁵³ VICHÉREK, Roman. *Důvody vazby*. Trestní právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. roč. 2012. č. 9. ISSN 1211-2860.

⁵⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., *Zákon trestní zákoník*.

⁵⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., *Zákon trestní zákoník*.

Opakováním trestné činnosti pak opět chápu jako páchaní typově stejných trestných činů, ačkoliv zákonná úprava pojmu absentuje.

Stran dokonání trestného činu, o který se obviněný pokusil, mi formulace přijde výstižná a jednání obviněného musí tedy vést ke spáchání konkrétního trestného činu, za nějž je trestně stíhán. Jde zde o posun ve stádiu dokonání. Obdobnost spatřuji také ve vazebním důvodu týkajícího se vykonání trestného činu, který pachatel připravoval, jelikož je zde opět posun ve stádiu dokonání a jednání musí vést ke spáchání konkrétního trestného činu.

Předstižná vazba mi z hlediska právní úpravy přijde asi nejhůře uchopená ze strany zákonodárce. Zejména potom ustanovení, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán. Zákonodárce se žádným způsobem nezabýval otázkou, zda musí pachatel svým jednáním naplnit skutkovou podstatu stejného trestného činu, typově stejného trestného činu, či kupříkladu trestného činu uvedeného ve stejné hlavě zvláštní části trestního zákoníku. Problematika byla již judikována, kdy kupříkladu Krajský soud v Českých Budějovicích vyslovil právní větu, že obava pokračování obviněného v trestné činnosti, pro niž je stíhán, je dána nejen při nebezpečí, že obviněný bude opakovat stejný trestný čin, ale i tehdy, hrozí-li, že spáchá trestný čin téže povahy (např. jiný trestný čin proti majetku).⁵⁶ Dále se může jevit problematické to, zda již opakované protiprávní jednání, s ohledem na předešlou trestní minulost obviněného, je dostatečným důvodem pro vzetí osoby do vazby. Dle mého názoru by tomu tak být nemělo, kdy důvodem předstižné vazby nemůže být toliko obecně pojaté nebezpečí z opakování blíže neurčené trestné činnosti.⁵⁷ Je nutné se ovšem zabírat životní situací obviněného, osobou obviněného jako takovou a dalšími okolnostmi, kdy řádným vyhodnocením ucelených informací, i s ohledem na dřívější trestnou činnost, je možné usuzovat na další páchaní obdobné trestné činnosti, což nám již případně také může naplnit některý z vazebních důvodů.

Zvláštním případem vidím v tomto ohledu problematiku ve věci mladistvých obviněných, kteří se dopouštěli jako děti mladší 15 let opakované, typově stejné

⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. 4 To 771/95.

trestné činnosti. Jsem toho názoru, že pokud se jedná o násilnou, případně zvláště závažnou trestnou činnost, mělo by se při rozhodování o vzetí mladistvého do vazby přihlížet k těmto spáchaným skutkům z hlediska možného posouzení jejich jednání do budoucna a opakování trestné činnosti. Současná právní úprava tuto možnost nenabízí s ohledem na skutečnost, že za žádný z těchto činů jinak trestných nemohli být odsouzeni.

S ohledem na závažnost problematiky vazby mám dojem, že mělo být trestním zákonem přesně stanoveno, co se rozumí pojmem opakovaná trestná činnost, kdy neměl být ponechán výklad až na judikaturu soudů. Tato konstrukce činí trestní řízení méně přehledné a uchopitelné pro veřejnost jako takovou.

Vazba předstižná může být podrobena kritice, že neplní primární účel vazby, a to zajištění obviněného pro účely trestního řízení, nýbrž slouží k zabránění v jeho dalším možném protiprávním jednání. O tomto samozřejmě není sporu. Předstižná vazba tedy není prioritně určena k danému, již vedenému trestnímu řízení, ale k zamezení případných dalších škod.⁵⁸ Ačkoliv je zbavena osobní svoboda člověka pro případné možné budoucí jednání, její přínos je nenahraditelný a role nezastupitelná. Smyslem trestního řízení je mimo jiné předcházení a zamezování trestné činnosti.⁵⁹ Pokud není jiná možnost, jak tohoto účelu a smyslu trestního řízení dosáhnout, je vazba, pokud je dostatečně odůvodněno splnění jejích podmínek, zcela na místě. Ad absurdum páchá-li recidivista opětovně a soustavně násilnou trestnou činnost, a jsou splněny důvody vazby jako prostředku ultima ratio, zcela jistě jeho budoucí oběť neocení, že byla hájena osobní svoboda obviněného a nebyl umístěn do vazební věznice, přičemž jemu bylo způsobeno těžké ublížení na zdraví. Dle mého názoru je třeba apriori chránit společnost před možným protiprávním jednáním pachatele, zejména před pácháním zvláště závažné či násilné trestné činnosti.

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 470/05.

⁵⁸ Škod různého charakteru – majetkových, na zdraví, životě a podobně.

⁵⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

2.2.2.4. Okolnosti „vylučující“ vazbu

Okolnosti vylučující vazbu jsou nedílnou součástí právního řádu, a jejich účelem je zabránit vzetí do vazby obviněného, který je stíhán pro méně závažnou trestnou činnost. Tyto okolnosti můžeme najít ve znění § 68 odst. 2 trestního řádu, který stanoví, že do vazby nelze vzít obviněného stíhaného za takový úmyslný trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 2 roky, a takový nedbalostní trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky.⁶⁰ Okolnosti vylučující vazbu byly přijaty novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. Z provedené analýzy bylo v době přijetí novely zjišťováno, že ve vazbě byli převážně obvinění, stíháni za trestné činy se sazbou trestu odnětí svobody do dvou let. Účelem přijetí novely tedy bylo zpřísnění podmínek pro vzetí do vazby u těchto typově méně společensky nebezpečných trestných činů.⁶¹

Okolnosti vylučující vazbu jsou samo o sobě mírně zavádějící titulek, či označení, jelikož při splnění jistých podmínek se k těmto okolnostem nepřihlíží a vazbu lze i přes to užít. Tyto podmínky můžeme označit jako kvalifikované vazební důvody.

2.2.2.5. Kvalifikované vazební důvody

Kvalifikované vazební důvody jsou ty případy, kdy je možné vzít osobu do vazby, ačkoliv je jinak dán některý z důvodů okolností vazbu vylučujících. Příslušnou právní úpravu bychom našli v ustanovení § 68 odst. 3 trestního řádu. Kvalifikovanými vazebními případy, kdy se nepřihlíží k okolnostem vylučujícím vazbu, jsou ty případy, kdy obviněný:

- uprchl nebo se skrýval,
- opakovaně se nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést či jinak zajistit jeho účast na úkonu trestního řízení,
- není známá jeho totožnost a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit,

⁶⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

- již působil na svědky či spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní řízení,
- již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval, nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,⁶²

Dále existuje speciální kvalifikovaný vazební důvod popsáný v ustanovení § 68 odst. 3 trestního řádu, kdy se nepřihlíží k okolnosti vylučující vazbu při spáchání trestného činu spáchaného úmyslně, je-li dán důvod vazby útěkové popsáný v § 67 písm. c) trestního řádu a s přihlédnutím k povaze takového trestného činu vyžaduje vzetí do vazby účinná ochrana poškozeného, zejména ochrana jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu.⁶³

Shrneme-li veškeré kvalifikované důvody vazby, nejde o nic jiného než již dříve popsané vazební důvody. Odlišnost je spatřována v tom, že nejde o důvodnou hrozbu naplnění vazebních důvodů, ale jednání jinak zakládající vazební důvod již nastalo.⁶⁴ Můžeme tedy hovořit o tom, že obviněný svým nežádoucím jednáním, popřípadě vznikem nežádoucí okolnosti,⁶⁵ založí nějaký vazební důvod. Je ovšem stále nutné zohledňovat, že vazba je prostředek ultima ratio, tedy orgány činné v trestním řízení musí zjišťovat a zabývat se tím, zda není možné účelu vazby dosáhnout i jiným způsobem.

⁶¹ Důvodová zpráva č. 265/2001 Dz k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁶² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁶³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁶⁴ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

⁶⁵ Příklad, kdy není známá jeho totožnost a ani dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit.

3 Konstrukce vazby jako prostředku ultima ratio

Vazbu můžeme považovat za nejzávažnější omezení osobní svobody obviněného v průběhu vedeno trestního řízení, kdy svou intenzitou se rovná uvěznění.⁶⁶ Již z této charakteristiky Novotného lze usuzovat o její závažnosti. Jde o fakultativní prostředek a v trestním řádu bychom nenalezli ustanovení týkající se povinnosti orgánů činných v trestním řízení vzít osobu do vazby. Současně, jak plyne z ustanovení § 67 trestního řádu, byť by byly splněny všechny formální předpoklady vazby, může k ní být přistupováno až v případě, kdy účelu vazby nelze dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření.⁶⁷ Z tohoto vymezení vyplývá princip subsidiarity, na němž je vazba stavěna. Ve stejném zákonném ustanovení je současně uvedeno, že vazbu lze uložit pouze s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán.⁶⁸ Z tohoto vymezení nám vyplývá princip proporcionality vazby. Vazba je tedy zákonem charakterizována jako prostředek ultima ratio z hlediska jejího uplatnění a využívání. Dalším hlediskem je délka jejího trvání. Vazbou zbavujeme obviněného, jak již bylo sděleno dříve, osobní svobody, a to na dobu nikoliv krátkou a zanedbatelnou. Z pohledu trestního řádu délka trvání vazby, jakožto prostředku omezení osobní svobody neodsouzeného člověka, není srovnatelná s žádným jiným opatřením. Proto můžeme o vazbě hovořit jako o prostředku ultima ratio také z hlediska doby omezení osobní svobody neodsouzeného člověka. Případů, kdy vazba působí jako prostředek ultima ratio, bychom samozřejmě mohli hledat více,⁶⁹ tyto ovšem nejsou z hlediska diplomové práce podstatné. V následujících podkapitolách se tedy budeme věnovat způsobům nahrazení vazby, jimiž jsou:

- záruka za chování obviněného
- písemný slib obviněného
- dohled probačního úředníka

⁶⁶ NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

⁶⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁶⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

- uložení předběžného opatření
- peněžitá záruka.⁷⁰

Dále se budeme věnovat konstrukci vazby jako prostředku ultima ratio z hlediska doby jejího trvání.

3.1 Nahrazení vazby

Nahrazení vazby jsou takové prostředky stanovené trestním řádem, které v určitých případech mohou zajišťovat dosažení účelu vazby, a to bez umístění osoby do vazební věznice, čímž dochází ke snižování míry zásahu do osobní svobody obviněného. Nahrazení vazby připadá v úvahu pouze v případech, kdy se uvažuje o umístění osoby do vazby útěkové a předstižné. Není tedy možné nahradit koluzní vazbu, což plyne už z její samotné podstaty. Před rozhodnutím o vzetí do vazby by se měl soud zabývat veškerými možnými alternativami. Vazba totiž představuje výjimečné opatření týkající se omezení osobní svobody a má být uložena pouze tehdy, neexistuje-li jiná eventualita, jak omezit konkrétní obavu, pro kterou může být vazba nařízena.⁷¹

3.1.1 Záruka za chování obviněného

Záruka za chování obviněného spočívá v tom, že zájmové sdružení občanů, anebo důvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného, nabídne převzetí záruky za další chování obviněného a za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu, a orgán rozhodující o vazbě považuje záruku vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji.⁷²

Zájmovým sdružením může být dle § 3 odst. 1 trestního řádu pouze:

- odborová organizace nebo organizace zaměstnavatelů,
- ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí,

⁶⁹ Například z hlediska zásahu do běžného způsobu života.

⁷⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 689/05.

- církve,
- náboženské společnosti a
- právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely.⁷³

Zájmová sdružení jsou taxativně vymezená, stran důvěryhodných osob je situace poněkud obtížnější. Důvěryhodná osoba, aby mohla příznivě ovlivňovat chování obviněného, musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou a zároveň též určitým bližším vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat a v případě potřeby pozitivně ovlivňovat.⁷⁴ Podstatou tohoto institutu je tedy zaručení se konkrétní osoby za chování obviněného a za jeho dostavování se k úkonům prováděným orgány činnými v trestním řízení. Nepostačuje pouze samotné prohlášení, ovšem je nutné poskytnout konkrétní opatření, jež hodlá organizace uvedená výše proti obviněnému uplatňovat pro dosažení účelu, tedy jak konkrétně zajistí, aby se obviněný na vyzvání dostavil k soudu, státnímu zástupci nebo vyšetřovateli, a k dosažení záruky, že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu.⁷⁵ Mandák tento způsob vazby charakterizuje jako prostředek psychologického působení, od něhož se očekává, že bude mít na obviněného dostatečný vliv, aby se zdržel chování, které by odůvodňovalo jeho fyzickou izolaci, kdy na jeho chování má působit výchovná a morální síla kolektivu, který záruku přebírá.⁷⁶

Jestliže chceme mluvit o zárukách, měli bychom se samozřejmě předně bavit o tom, zda sdružení uvedená výše, či důvěryhodná osoba, skutečně mohou mít nějaký pozitivní vliv na chování obviněného. Dále samozřejmě musíme zohledňovat situaci, kdy výše uvedené osoby již na obviněného vliv měly, a i přes to se dopustil trestné činnosti. Kupříkladu rodiče mladistvého nejsou dostatečně důvěryhodnými osobami k poskytnutí záruky za vazbu, kteří by byli schopni ovlivňovat příznivě jeho chování, a to s ohledem na neúčinnost jejich výchovných prostředků před jeho

⁷² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁷³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 263/05.

⁷⁵ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798177.

protiprávním jednáním.⁷⁷ Advokát vykonávající obhajobu obviněného nemůže být důvěryhodnou osobou, jelikož by se v rámci trestního řízení mohl dostat do střetu zájmů.⁷⁸ Advokát, který nevykonává obhajobu obviněného v trestní věci, je v jiném postavení a je třeba se v konkrétních případech zabývat individuálně, zda se jedná o důvěryhodnou osobu schopnou příznivě ovlivňovat chování obviněného.⁷⁹ Přijetí záruky je fakultativní záležitostí.

S ohledem na výše zjištěné skutečnosti můžeme shrnout, že záruka spočívá ve dvou úrovních, a to v převzetí dohledu nad dalším chováním obviněného a v zajištění přítomnosti obviněného u úkonů trestního řízení. Dle mého názoru jde o institut poměrně zastaralý. Domnívám se, že postupně zájmová sdružení ztrácejí svůj vliv na jednání osob.⁸⁰ Samozřejmě jej ovšem nemůžeme zcela vylučovat. Stran důvěryhodných osob jsem přesvědčen, že k uskutečnění záruky musí mezi jednotlivými stranami být velmi silné a pevné pouto. Až tehdy se může osoba za obviněného zaručit. Toto vyžaduje znalost obviněného, včetně jeho životního stylu. Taková vazba se vytváří dlouhou dobu. Pokud by ovšem tato vazba existovala již před spácháním skutků, měla osoba možnost působit na obviněného tak, aby bylo možné trestné činnosti předcházet. Z tohoto důvodu se domnívám, že záruka fyzické osoby za chování obviněného je věcí nadbytečnou v trestním řádu a neměla by být prostředkem nahrazení vazby.

3.1.2 Písemný slib obviněného

Ve svém písemném slibu musí obviněný slíbit, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží, a orgán rozhodující o

⁷⁶ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1975.

⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 9. 1994, sp. zn. 5 To 44/94.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 263/05.

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 263/05.

⁸⁰ Kupříkladu stále méně osob se hlásí ke konkrétní církvi či k náboženské společnosti.

vazbě považuje slib vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečný a přijme jej.⁸¹

Můžeme spatřovat jistou obdobu podmínek, jako jsou u záruk za chování obviněného. Jsou jimi, že obviněný povede řádný život a bude kontaktní pro orgány činné v trestním řízení. Nezbytností je písemná forma slibu, kdy může být sepsán vlastnoručně, na počítači, či jiným způsobem. Další podmínkou je nezastupitelnost, kdy slib za obviněného nemůže učinit nikdo jiný. Slib může být sepsán samozřejmě kýmkoliv, nezbytností je pouze to, aby jej obviněný vlastnoručně podepsal.⁸² Slib může být podán samostatně nebo jako součást jiného podání.⁸³ Nedostatečným je ovšem vyjádření do protokolu o výslechu, které nesplňuje formální podmínky.⁸⁴ Ačkoliv se v tomto případě jedná o judikaturu Vrchního soudu v Praze, osobně nesouhlasím s nesplněním formálních požadavků. Pokud obviněný učiní slib do protokolu, který následně sám podepíše, má dle mého názoru veškeré náležitosti, které jsou na slib kladeny. Současně dle výše uvedené judikatury může být slib součástí i jiného podání, proto osobně nespátřuji problém v tom, že je zakomponovaný do písemného výslechu. Stejně jako při záruce za chování jde o institut fakultativní a není na něj právní nárok. Slib je současně vázán ke konkrétním vazebním důvodům. V případě jejich absenci či zániku by nebylo možné písemný slib soudem přijmout.⁸⁵

Jsem přesvědčen o nadbytečnosti písemného slibu jakožto institutu nahrazujícího vazbu. Obviněný v něm může slíbit naprosto cokoli, kdy pouze skutkové okolnosti, zcela objektivní faktory, by měly být směrodatné pro rozhodnutí o umístění do vazby, či pro rozhodnutí o propuštění osoby za případného uložení jiné náhrady vazby. Jedná se podle mého názoru o opatření neúčinné. I přes možnou aplikaci s jiným opatřením nahrazujícím vazbu se domnívám, že písemný slib obviněného není dostatečnou zárukou, pokud jsou dány vazební důvody.

⁸¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 1985, sp. zn. To II. 008/1985.

⁸³ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798177

⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 2004 sp. zn. 8 To 116/2004.

⁸⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 12. 1993, sp. zn. 7 To 251/93.

3.1.3 Dohled probačního úředníka

Dalším z institutů nahrazujících vazbu je dohled probačního úředníka. Do českého právního systému byl začleněn novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. Dle trestního řádu může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu, jestliže s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu lze účelu vazby dosáhnout dohledem probačního úředníka nad obviněným.⁸⁶

Probací se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, kontrola výkonu trestu nebo trestních opatření nespojených s odnětím svobody, kontrola výkonu omezení a povinností uložených podezřelému nebo obviněnému v souvislosti s podmíněným upuštěním od potrestání, podmíněným odložením podání návrhu na potrestání, podmíněným zastavením trestního stíhání, nahrazením vazby jiným opatřením, podmíněným odsouzením, odkladem nebo přerušением výkonu trestu odnětí svobody, podmíněným propuštěním nebo výkonem jiných trestů a individuální pomoc obviněnému nebo podezřelému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.⁸⁷ Podstatou dohledu je přitom poskytování obviněnému odborné vedení a pomoc, sledování a kontrola jeho chování a spolupráce s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.⁸⁸ Ačkoliv by měl být přístup Probační a mediační služby automatický, kdy by neměla konat pouze z pokynu orgánů činných v trestním řízení, tak se s tímto přístupem setkávám pouze v řízení u obviněného mladistvého, a u dospělého obviněného nikoliv. Jedním z důvodů může být nadměrná zátěž tohoto orgánu. Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled

⁸⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁸⁷ Zákon č. 257/2000 Sb., *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)*.

⁸⁸ Zákon č. 257/2000 Sb., *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)*.

probačního úředníka nahrazující vazbu, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení.⁸⁹ Takto konstruovanou právní úpravou je úředníkům Probační a mediační služby dána pravomoc a uložena povinnost konat, a současně obviněnému strpět povinnosti jemu uložené rozhodnutím o nahrazení vazby dohledem probačního úředníka.

Dohled probačního úředníka při nahrazení vazby stojí na dvou samostatných pilířích, kdy se zkoumají poměry obviněného a dále povaha projednávaného případu. Trestní řád se přitom blíže nezabývá poměry ani povahou případu, kdy by byla uložena povinnost nařídít dohled probačního úředníka, čili opět se setkáváme s prostředkem fakultativním, kdy pouze orgány činné v trestním řízení rozhodují, dle svého přesvědčení a na základě zjištěných skutečností, o nahrazení vazby dohledem probačního úředníka. Tento přístup mi přijde správný, jelikož by nebylo možné s ohledem na individuálnost každého případu postihnout veškeré přípustné varianty. Rozhodně v zavedení tohoto institutu spatřuji přínos a považuji za důležité jej využívat. V rámci své praxe mi často připadá, že soud rozhoduje pouze o vazbě, kdy osobu buď bez dalšího propustí, nebo na ni uvalí vazbu, a tato forma mi přijde málo využívaná.

3.1.4 Uložení předběžného opatření

Předběžná opatření jsou taxativně vymezena v ustanovení § 88c trestního řádu, a jsou jimi:

- *zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky (dále jen „zákaz styku s určitými osobami“),*
- *zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí (dále jen „zákaz vstupu do obydlí“),*

⁸⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).

- *zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,*
- *zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě,*
- *zákaz vycestování do zahraničí,*
- *zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti,*
- *zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,*
- *zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek (dále jen „zákaz her a sázek“), nebo*
- *zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti.⁹⁰*

Předběžná opatření nejsou konstruována a priori pro účely nahrazení vazby, ale za účelem ochrany práv poškozených. O tomto svědčí i skutečnost, že v trestním řádu nejsou vymezena v rámci ustanovení týkající se vazby, ale samostatně. Možnost jejich užití jakožto prostředku nahrazujícího vazbu ale plyne ze samotné konstrukce vazby, kdy součástí jejího popisu je i formule, kdy vazbu lze uložit tehdy, pokud *nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením, zejména uložením některého z předběžných opatření.⁹¹*

Předběžná opatření mohou být využita pouze vůči osobě obviněné z trestného činu.⁹² V případě, že je osobě sděleno obvinění za spáchání konkrétního trestného činu, a následně je jí uloženo předběžné opatření, nemusí být dán důvod vazby. Tento může případně vzniknout až nedodržením uložených předběžných opatření.

Dle mého názoru jsou předběžná opatření koncipována dobře bez sebemenších nedostatků. Rozhodně mají své místo a jsem zastáncem toho, aby byla užívána častěji. Míra zásahu do osobní svobody osob je v tomto případě přiměřená a uložení předběžného opatření může vést k dosažení účelu vazby.

⁹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).*

⁹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).*

Problém může nastat až s vymahatelností, jelikož si lze jen těžko představit, že obviněnému nepřetržitě někdo stojí za zády a kontroluje dodržování jemu uloženého předběžného opatření. V tomto případě se, ruku v ruce s technologiemi dnešní doby, užití elektronických monitorovacích zařízení spolu s uložením předběžného opatření přímo nabízí. Jde o nepřetržité monitorování pohybu osoby, na niž je elektronický monitoring užit. Elektronická kontrola osoby nenahrazuje předběžná opatření, ani písemný slib, záruku za chování obviněného, či dohled probačního úředníka, kdy je tedy koncipována jako podpůrný prostředek k těmto opatřením. Elektronická kontrola dále podléhá slibu obviněného, že při jejím výkonu poskytne veškerou potřebnou součinnost. Současně o ní musí být také poučen.⁹³

Je zřejmé, že aby elektronická kontrola plnila svůj účel, musí být obviněnému vyslovena nějaká povinnost týkající se jeho pohybu, místa zdržování apod. Bylo by naprosto neefektivní, a dle mého názoru i nezákonné, pokud by byl člověk monitorován, ačkoliv mu nebyla uložena povinnost se někde zdržovat, či naopak nezdržovat. Současná nemožnost či omezenost užívat elektronickou kontrolu je dle mého názoru způsobena nemohoucností státu, spočívající v neschopnosti instalovat člověku monitorovací zařízení. Jak uvádí Galovcová, monitoring zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti nebo jím k tomu zřízená organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou. Bezodkladně od vykonatelnosti rozhodnutí o výkonu elektronické kontroly má být toto rozhodnutí předáno k realizaci, kdy samotná realizace je proces trvající několik dní.⁹⁴ V tomto ohledu tedy postrádám jakoukoliv pružnost státního aparátu zajišťovat potřebné úkony ihned. S ohledem na tuto vadu se domnívám, že v mnoha případech dochází, a to naprosto nadbytečně, k umístění osob do výkonu vazby, ačkoliv se nabízí i možnost elektronického monitoringu. Situace, kdy v současné době nemůže být institut užíván vůbec z důvodu absence dodavatele elektronického monitorovacího

⁹² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁹³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁹⁴ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

systemu,⁹⁵ mi přijde velice na pováženou. Nedokážu si vysvětlit, že v současné době není možné tuto technologii užívat, kdy by mělo být postupováno mnohem rychleji a efektivněji k vytvoření možnosti jejího znovuzavedení. Současně mi přijde nepřijatelné, že není možné monitorovací zařízení instalovat bezprostředně po vyslovení soudu o jeho užití.

3.1.5 Peněžitá záruka

Orgán rozhodující o vazbě může také ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu též tehdy, jestliže přijme složenou peněžitou záruku, jejíž výši určil.⁹⁶ Tento postup nepřipadá v úvahu u taxativně vymezených trestných činů popsanych v ustanovení § 73a trestního řádu.⁹⁷ Pohledem na tyto trestné činy zjišťujeme, že mají povahu závažného protiprávního charakteru. Orgán rozhodující o vazbě rozhodne, na návrh obviněného, který nabízí složení peněžitě záruky, že:

- přijetí peněžitě záruky je přípustné, a zároveň s přihlédnutím k osobě a k majetkovým poměrům obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžitě záruky nabízí, k povaze a závažnosti trestného činu, pro který je obviněný

⁹⁵ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA, *Elektronický monitoring*. Online. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/pro-pachatele/ems-naramky/>. [cit. 2024-02-25].

⁹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁹⁷ Jsou jimi trestný čin vraždy (§ 140 trestního zákoníku), těžkého ublížení na zdraví (§ 145 trestního zákoníku), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 odst. 3, 4 trestního zákoníku, obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), loupeže podle § 173 odst. 4 trestního zákoníku, braní rukojmí podle § 174 odst. 3, 4 trestního zákoníku, znásilnění podle § 185 odst. 3, 4 trestního zákoníku, pohlavního zneužití podle § 187 odst. 3, 4 trestního zákoníku, obecného ohrožení podle § 272 odst. 2, 3 trestního zákoníku, vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280 trestního zákoníku), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 3, 4 trestního zákoníku, získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290 trestního zákoníku), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 292 odst. 2, 3 trestního zákoníku, vlastizrady (§ 309 trestního zákoníku), rozvracení republiky (§ 310 trestního zákoníku), teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku), teroru (§ 312 trestního zákoníku), sabotáže (§ 314 trestního zákoníku), vyzvědačství (§ 316 trestního zákoníku), spolupráce s nepřitelem (§ 319 trestního zákoníku), válečné zrady (§ 320 trestního zákoníku), genocidia (§ 400 trestního zákoníku), útoku proti lidskosti (§ 401 trestního zákoníku), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402 trestního zákoníku), agrese (§ 405a trestního zákoníku), přípravy útočné války (§ 406 trestního zákoníku), styků ohrožujících mír (§ 409 trestního zákoníku), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 trestního zákoníku), válečné krutosti (§ 412 trestního zákoníku), perzekuce obyvatelstva (§ 413 trestního zákoníku), plenění v prostoru válečných operací (§ 414 trestního zákoníku), zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415 trestního zákoníku), nebo zneužití vlajky a příměří (§ 416 trestního zákoníku).

stíhán, a závažnosti důvodů vazby určí výši peněžitě záruky v odpovídající hodnotě od 10 000 Kč výše a způsob jejího složení nebo

- s ohledem na okolnosti případu nebo závažnost skutečností odůvodňujících vazbu peněžitou záruku nepřijímá.⁹⁸

V případě uložení peněžitě záruky může být současně rozhodnuto o uložení zákazu vycestování mimo Českou republiku.⁹⁹ O propadnutí peněžitě záruky státu je rozhodnuto v případech, jestliže obviněný:

- *uprchne, skrývá se nebo neoznámí změnu svého pobytu, a znemožní tak doručení předvolání nebo jiné písemnosti soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu,*
- *zaviněně se nedostaví na předvolání k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez jeho přítomnosti vyloučeno,*
- *opakuje trestnou činnost nebo se pokusí dokonat trestný čin, který dříve nedokonal nebo který připravoval nebo kterým hrozil, nebo*
- *se vyhýbá výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo peněžitého trestu.¹⁰⁰*

Spodní hranice záruky je tedy stanovena na 10 000 Kč, ovšem horní hranice určena zákonem není. Tento princip byl pravděpodobně zvolen za tím účelem, aby i osoby s nadprůměrným výdělkem či majetkem mohly být výší záruky skutečně dotčeny, a byl by naplněn účel tohoto institutu. Jestliže má být výše kauce stanovena dle možností konkrétní osoby, přijde mi toto jednání mírně diskriminační. Někteří lidé nedisponující majetkem či finančními prostředky vůbec žádnými nemohou záruku aplikovat. Nadto za obdobnou trestnou činnost může být záruka stanovena s přihlédnutím na poměry obviněných diametrálně odlišně. V těchto případech výše záruky pro osoby nemajetné bude nízká, a tedy nebude dostatečně adekvátní náhradou vazby, zejména pro případ vazby útěkové. Ztráta nízké finanční částky pro ně může být důvodem pro vyhýbání se trestnímu řízení, případně útěku do zahraničí. Pro movitější osoby bude záruka stanovena vysoká, kdy v tomto

⁹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

⁹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

případě skutečně svůj účel plnit může. Tyto úvahy nás nutí se zamyslet, zda by neměla být peněžitá záruka nepřipustná nebo přinejmenším regulovaná zejména pro případy, kdy jsou dány důvody vazby útěkové. Rozvineme-li tyto skutečnosti, mohli bychom uvažovat nad tím, zda při obdobné trestné činnosti by neměla být spíše stanovena výše záruky na základě okolností trestného činu bez přihlídnutí k poměrům obviněného, čímž by mohla být stanovena její výše tak, aby skutečně plnila svůj účel. Tímto by byla stanovena jakási cena za konkrétní porušení zájmů chráněných trestním zákonem. Opět bychom se ale dostali do situace, kdy lidé, kteří nemají dostatek finančních prostředků, by byli tímto ustanovením diskriminováni.

V případě pravomocného odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo peněžitému trestu, nezaplatí-li obviněný peněžitý trest nebo náklady trestního řízení ve stanovené lhůtě, na jejich zaplacení se použijí prostředky z peněžitě záruky. Dále byla-li odsuzujícím rozsudkem obviněnému uložena povinnost nahradit poškozenému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích a poškozený o to ve stanovené lhůtě požádá, peněžitá záruka se poté, co odsouzený uhradí peněžitý trest a náklady trestního řízení, použije k úhradě pohledávky poškozeného.¹⁰¹ V tomto případě se můžeme opět dostat do komplikovanější situace. Obviněný je o této skutečnosti řádně poučen. V případě, že obviněnému poskytne finanční prostředky k uhrazení zálohy někdo další, zpravidla nebývá o možnosti uhrazení peněžitého trestu, nákladů řízení a nároků poškozených, právě ze zálohy, poučen, což mu může způsobit komplikace. Z tohoto důvodu mám za to, že by měl být zjišťován původ peněz, za účelem patřičného poučení těchto osob. Pouze při znalosti všech těchto okolností pak osoba poskytující finanční prostředky může učinit patřičné závěry.

3.2 Doba trvání vazby

Chceme-li se zabírat délkou trvání vazby, je nezbytné přesně ohraničit její počátek i konec. Co se týče samotného počátku běhu lhůty vazby, není, jak se může zdát, směrodatná doba, kdy došlo k rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby,

¹⁰⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

nýbrž se započítává od doby, kdy došlo k omezení jeho osobní svobody.¹⁰² Samotný trestní řád dále stanovuje, že vazba může trvat pouze dobu nezbytně nutnou, s tím omezením, že její celková doba v trestním řízení nesmí přesáhnout:

- jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro přečin,
- dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zločin,
- tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin,
- čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin, za který lze podle trestního zákona uložit výjimečný trest,

přičemž orgány činné v trestním řízení musí vazební věci vyřizovat přednostně, s co největším urychlením.¹⁰³ Ačkoliv je kladen požadavek na rychlost trestního řízení, nemůže jít rychlost na vrub kvality zadokumentování trestné činnosti. Z výše uvedených lhůt připadá jedna třetina na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem.¹⁰⁴ Nepřípustné jsou při tom přesuny lhůt z přípravného řízení na řízení před soudem a naopak, které by vždy byly v neprospěch obviněného. Soud v každém případě musí čerpat maximálně dvě třetiny příslušné lhůty, byť část lhůty stanovená pro přípravné řízení nebyla vyčerpána.¹⁰⁵ Lhůty jsou viditelně rozděleny stupňovitě, a to podle závažnosti spáchaného trestného činu. Toto rozdělení má jistojistě logiku v tom ohledu, že čím závažnější je spáchaná trestná činnost, tím vyšší sankcí je obviněný ohrožen, kdy maximální délka vazby koresponduje s touto trestní sazbou. V případě, že je osoba stíhána pro více trestných činů různé závažnosti, je pro určení nejvyšší přípustné doby vazby rozhodující čin nejpřísněji trestný, a to i tehdy, když před spojením dvou původně samostatně vedených věcí nebylo vyhověno návrhu na vzetí do vazby pro nejpřísněji trestný čin a obviněný byl vzat do vazby až později pro mírněji trestný čin.¹⁰⁶

Odlišnost můžeme opět nalézt v případě vazby koluzní, která může trvat nejdéle 3 měsíce. Pokud nebyl obviněný, není-li ve vazbě i pro jiný vazební

¹⁰² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰³ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 04. 01. 2002, sp. zn. 4 To 3/2002.

¹⁰⁶ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 13 To 79/2019.

důvod, propuštěn před uplynutím těchto tří měsíců, musí být propuštěn nejpozději poslední den tříměsíční lhůty.¹⁰⁷ Z této lhůty existuje výjimka, která je v trestním řádu formulována následujícím způsobem: *Bylo-li zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání [§ 68 odst. 3 písm. d)], rozhodne o ponechání obviněného ve vazbě nad stanovenou lhůtu v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce a po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud.*¹⁰⁸ Způsob této formulace je zvolen velice nešťastným způsobem. Je nutné se v tomto ohledu vydat do teorie práva, konkrétně k interpretaci právních norem. Z hlediska jazykového výkladu jde o nutný krok státního zástupce a soudce, potažmo soudu. Z hlediska výkladu systematického, s ohledem na strukturu trestního řádu, jde pouze o zdůraznění skutečnosti, že možnost ponechání obviněného ve vazbě, za splnění těchto podmínek, existuje, kdy v přípravném řízení výhradně na návrh státního zástupce rozhoduje soudce, a po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud. Ačkoliv je formulace nešťastně zvolena, nespátřuji v ní zásadní právní nedostatek s nutností změny. Pouze považuji za nezbytné zvolit správný právní výklad. Samotné tři měsíce považuji za dostatečnou dobu k provedení potřebných úkonů tak, aby již koluze byla bezpředmětná.

V případě řízení o mimořádných opravných prostředcích,¹⁰⁹ po zrušení výroku o trestu nálezem Ústavního soudu nebo v řízení o výkonu trestu vyhoštění, se případná doba trvání vazby posuzuje samostatně a nezávisle na vazbě užitě v původním trestním řízení.¹¹⁰ Dále existuje speciální právní úprava pro obviněného, který byl rozsudkem odsouzen pro zvlášť závažný zločin k trestu odnětí svobody nepodmíněně, kdy se nezapočítává doba vazby od vyhlášení takového rozsudku do nařízení výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo do zrušení takového

¹⁰⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹⁰⁹ Řízení o dovolání, řízení o stížnosti pro porušení zákona a řízení o návrhu na povolení obnovy řízení.

¹¹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

rozsudku do celkové doby trvání vazby.¹¹¹ Účelem zařazení této normy do právního řádu České republiky je ochrana veřejnosti před recidivou odsouzeného.¹¹²

3.3 Je skutečně splněno, že vazba je prostředek ultima ratio?

Dle popsaných skutečností je vazba skutečně prostředkem ultima ratio z hlediska:

- Doby jejího trvání a
- Jejího užití jako nejzazšího prostředku.

Stran doby jejího trvání nenalezneme v trestním řádu prostředek, který by zbavoval neodsouzené osoby jejich osobní svobody na doby delší než uvedené v kapitole 3.2 Doba trvání vazby. Tímto je naprosto unikátní a zásah do svobody člověka je oproti institutům předvedení, zajištění, zatčení nebo zadržení mnohem intenzivnější a dlouhodobější, tedy je prostředkem ultima ratio.

Stran jeho užití jako nejzazšího prostředku přímo vyplývá z konceptu trestního řádu a nespočetné judikatury, jak jsem uváděl doposud v této diplomové práci.¹¹³

¹¹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹¹² Důvodová zpráva č. 459/2011 Dz k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹¹³ Můžeme kupříkladu opětovně zmínit náleží Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 689/05.

4 Formální vazební právo

Abychom mohli psát o formálním vazebním právu, musíme předně charakterizovat, o co se vlastně jedná. Formálním vazebním právem rozumíme souhrn právních norem, které upravují procesní postup příslušných orgánů a procesních úkonů obviněného, případně i jiných oprávněných osob, prostřednictvím kterých se realizuje materiální vazební právo.¹¹⁴ Materiální vazební právo je tedy jakýmsi obligatorním předpokladem pro vazební právo formální a prostřednictvím něhož se formální vazební právo realizuje.

4.1 Proces vzetí do vazby, způsoby rozhodování o vazbě a obrana obviněného proti vzetí do vazby

Předně je třeba stanovit, že dle § 73b trestního řádu o vzetí obviněného do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. O vazbě obviněného zatčeného podle § 69 rozhoduje v řízení před soudem soudce.¹¹⁵ Trestním řádem je tedy, v souladu s článkem 8 Listiny, vytvořena nepřekonatelná podmínka, která hovoří o tom, že jedinou kompetentní a oprávněnou osobou rozhodovat o vzetí osoby do vazby, je soud, potažmo soudce. Tuto podmínku není možné žádným způsobem překonat. Stran tohoto rozhodování je v současné době vytvořen správný koncept. Není přípustné, aby mohly o vazbě rozhodovat samotné policejní orgány vedoucí vyšetřování případně státní zástupce. Nepřípustnost spatřuji v neobjektivitě, jelikož jak policejní orgán, tak i státní zástupce stojí na straně obžaloby, kdy by mohlo docházet k neoprávněným zásahům do osobní svobody obviněných. Pouze soudce je v tomto případě naprosto neobjektivní. V souladu s touto myšlenkou již rozhodl Ústavní soud ve svém nálezu, kdy dovedil, že státní zástupce nespĺňuje institucionální rysy vyžadované u subjektu přezkoumávajícího oprávněnost zbavení osobní svobody, a to nestrannost a nezávislost, a to jak z hlediska svého postavení v trestním řízení, tak i z hlediska jeho osobního statutu, a proto jeho rozhodnutí o ponechání osoby ve vazbě je

¹¹⁴ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798177

v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.¹¹⁶ Samotný proces vzetí obviněného do vazby můžeme z hlediska stavu probíhajícího trestního řízení rozdělit na následující etapy:

- přípravné řízení a
- řízení před soudem.

Stran etapy přípravného řízení se dostáváme do situace, kdy státní zástupce, zpravidla po podnětu policejního orgánu vedoucího vyšetřování, podává soudu návrh na vzetí obviněného do vazby. Do takového postupu se promítá postavení dominus litis státního v přípravném řízení, kdy je to právě on, kdo posuzuje existenci materiálních podmínek vazby odůvodňujících podání návrhu na vzetí obviněného do vazby a rozhodnout se, zda tento návrh podá, či nikoliv.¹¹⁷ Ačkoliv v samotném ustanovení trestního řádu týkajícího se vazby není explicitně uvedeno, že obviněný v době podání návrhu na vzetí do vazby musí být omezený na osobní svobodě, tak z něj prakticky vyplývá. Vznikne-li domněnka existence důvodů vazby, není žádoucí, aby osoba, o níž se rozhoduje, pobývala na svobodě, jelikož může naplnit některý z vazebních důvodů. V tomto případě má policejní orgán spolu se státním zástupcem lhůtu 48 hodin od doby omezení osobní svobody obviněného, aby jej předali soudu, nebo musí být propuštěn na svobodu.¹¹⁸ Abychom mohli správně určit tuto lhůtu, je nezbytné se vypořádat s otázkou, kdy přesně osoba byla zadržena. Pro určení doby, od kdy byla osobní svoboda skutečně omezena, nemůže být rozhodující až datum a čas sepsání protokolu o zadržení podezřelé osoby.¹¹⁹ Také není přípustný účelový postup, kdy policie po předchozím souhlasu státního zástupce osobu účelově nezadrží jen proto, že se stejně nacházel v její dispozici, a hodlá tak učinit až ve chvíli, kdy se chce vzdát, čímž dochází k prodlužování doby zadržení přes zákonem stanovenou mez.¹²⁰ Lhůtu pro zadržení není možné taktéž uměle navyšovat tím způsobem, že je osoba podezřelá

¹¹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02.

¹¹⁷ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

¹¹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. II. ÚS 530/06.

z trestného činu zprvu zajištěna dle příslušných paragrafů Zákona č. 273/2008 Sb., Zákona o Policii České republiky. Naopak, jak se vymezil Ústavní soud, tato doba zajištění má být včítána do lhůty zadržení dle § 75 a § 76 trestního řádu, jelikož zajištění zjevně neplní pořádkový účel, ale ve skutečnosti je zadržením pachatele trestného činu nebo osoby podezřelé z jeho přípravy či pokusu.¹²¹ Z této judikatury je zřejmé, že již faktické omezení osobní svobody osoby stanovuje počátek běhu lhůty zadržení. Je pro mne relativně nepochopitelné, proč počátek běhu lhůty není explicitně vymezen trestním řádem, kdy až postupným výkladem soudů se dospělo k výše uvedeným závěrům. Omezení osobní svobody osoby považují za nejzávažnější zásah do jejích práv, proto by pro ni měla být co nejpřesněji specifikována právní úprava tak, aby byla pochopitelná, bez zbytečných dohledávání příslušné judikatury soudů. Tato varianta by byla lehčeji pochopitelná i pro osoby omezené na jejich osobní svobodě, kdy by mohli efektivněji hájit svá práva.

Lhůtu 48 hodin pro předání obviněného soudu v případě rozhodování o vazbě považují za nedostatečnou. Zejména pro případ, kdy osoba byla zadržena bezprostředně po spáchání trestného činu. Policejní orgán v tomto případě nejen, že musí provádět nespočet úkonů vedoucích jednak k odvrácení případných dalších hrozeb a jednak k řádnému zajištění místa činu a zadokumentování trestného činu, ale zejména další úkony týkající se zjištění poměrů zadržené osoby tak, aby mohlo být objektivně o vazbě rozhodováno. Tento časový pres vytváří na orgány činné v trestním řízení jistý tlak a lhůta nemusí dostačovat na řádné zadokumentování všech potřebných skutečností, které mohou buď odůvodňovat důvody vazby, nebo je i vyvracet.¹²² Časový pres se následně přenáší i na státního zástupce, který musí řádně nastudovat, a to zcela od počátku, kompletní spisový materiál, za účelem možného vydání návrhu na vzetí obviněného do vazby. U již dříve spáchaného a

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1594/07.

¹²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 123/97.

¹²² Je samozřejmě nutné rozlišovat situace, kdy jsou případy skutkově jednoduché a provedení potřebných úkonů není toliko časově náročné. Pokud se ovšem jedná o závažnou trestnou činnost s důvody nutné obhajoby, kdy je nutné provádět spoustu úkonů, případně se jedná o skutek

řádně zadokumentovaného trestného činu se do problémů s dodržení stanovené lhůty ovšem může dostat policejní orgán taktéž, a to zejména v případech většího množství spoluobviněných, kde jsou dány důvody nutné obhajoby a je třeba provádět další procesní úkony jako domovní prohlídky a podobně. Dle mého názoru by bylo zcela odůvodněné, kdyby byla tato lhůta, v případě, že se bude rozhodovat o vazbě, prodloužena alespoň na 72 hodin. Ačkoliv by byla osobní svoboda osoby omezena dočasně déle, myslím, že by umožňovala preciznější zadokumentování skutku a také poměrů osoby obviněné, což by mělo za následek vyšší transparentnost rozhodování o vazbě.

V řízení před soudem se situace ohledně vazby mění. Přípravné řízení je touto dobou již ukončeno a státní zástupce nemá postavení dominus litis. Stává se stranou trestního řízení. Z tohoto odlišného postavení vyplývá i nižší možnost působení v oblasti vazebního práva, kdy jeho pravomoc je restringovaná pouze na možnost uplatnit či neuplatnit opravný prostředek vůči výsledku vazebního rozhodnutí v případě jeho přípustnosti.¹²³

Samotné rozhodování o vazbě může probíhat v rámci dvou způsobů řízení, jimiž jsou:

- hlavní líčení nebo veřejné zasedání, nebo
- vazební zasedání.

V rámci hlavního líčení nebo veřejného zasedání se o vazbě rozhoduje, jestliže se koná za účasti obviněného.¹²⁴ V případě, že se o vazbě rozhoduje mimo hlavní líčení nebo veřejné zasedání, případně pokud soudce rozhoduje o vazbě v rámci přípravného řízení, je vždy vyžadována forma vazebního zasedání, což je vedle hlavního líčení, veřejného a neveřejného zasedání další forma soudního jednání.¹²⁵ V jiných případech se ve vazebním řízení rozhoduje, jestliže o to obviněný požádá, nebo soud a v přípravném řízení soudce považuje osobní slyšení

spáchaný ve formě spolupachatelství dle § 23 trestního zákoníku, je řádné zadokumentování věci poměrně složité a časově náročnější.

¹²³ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

¹²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

obviněného za potřebné pro rozhodnutí o vazbě. Z těchto podmínek jsou dány výjimky, kdy vazební zasedání není třeba konat, a to i přes to, že o něj obviněný požádal. Těmito podmínkami jsou, že obviněný se jej následně odmítl zúčastnit, byl k vazbě slyšen v posledních šesti týdnech a neuvedl žádné nové okolnosti podstatné pro rozhodnutí o vazbě nebo jím uváděné okolnosti zjevně nemohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě, neumožňuje-li výslech obviněného jeho zdravotní stav nebo v případě, kdy se z vazby propouští.¹²⁶ Rozhodnutí o vazbě má vždy formu usnesení a nad rámec obecných náležitostí jsou na něj kladeny další požadavky spočívající v uvedení skutečností odůvodňujících podezření ze spáchání trestného činu, pro nějž je obviněný stíhán, dále konkrétních skutečností, ze kterých plynou důvody vazby, a důvodů, pro které nebylo možné účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.¹²⁷ Na dodržování těchto obligatorních důvodů by měl být kladen značný důraz a každé rozhodnutí o vazbě by mělo mít veškeré formální náležitosti.

Jestliže je obviněný, po zvážení všech okolností, vzat do vazby, stále existuje možnost, jak toto rozhodnutí zvrátit. S ohledem na způsob rozhodování existuje jediný řádný opravný prostředek obviněného proti jeho vzetí do vazby, jímž je stížnost. Stížnost obviněného proti usnesení o vzetí do vazby nemá standardně odkladný účinek, s výjimkou stížnosti proti rozhodnutí o připadnutí peněžitě záruky státu, což má za následek, že obviněný ve vazbě zůstává až do rozhodnutí o stížnosti.¹²⁸

Se vzetím obviněného do vazby dochází, bez ohledu na závažnost spáchané trestné činnosti, ke vzniku důvodu nutné obhajoby.¹²⁹ Toto považuji za velice důležité, jelikož v tento moment obviněný přichází o možnost obstarávat jakékoliv důkazy svědčící o jeho nevině, jelikož se stává osobou vězněnou. Nadto vazba je natolik závažným zásahem do osobní svobody, že pouze zběžná znalost trestního

¹²⁵ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.

¹²⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹²⁷ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.

¹²⁸ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.

¹²⁹ Uvedeno v ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) trestního řádu.

práva není zárukou toho, že může uplatňovat veškerá jeho práva, s čímž mu obhájce pomáhá a dbá na zákonnost vedeného trestního řízení.

4.2 Rozhodování o dalším trvání vazby

Orgány činné v trestním řízení mají uloženou povinnost průběžně zkoumat, zda trvají důvody vazby, nebo se změnilly, a dále také to, zda vazbu není možné nahradit.¹³⁰ Z tohoto ustanovení jasně plyne, že důvody vazby jsou v průběhu trestního řízení nestálé a kdykoliv se mohou měnit, či dokonce zcela vymizet. Je nutné je tedy průběžně přezkoumávat tak, aby osoba nebyla vězněna bezdůvodně, tedy nezákonně. Současně se opět potvrzuje skutečnost, že vazba je až tím nejzazším prostředkem k zajištění osoby, jelikož, nikoliv pouze při samotném rozhodování o vzetí do vazby má být prostředkem ultima ratio, ale také v průběhu celého trestního vazebního stíhání má být její využití přezkoumáváno.

Interpretace nezbytnosti přezkoumávání důvodů vazby v průběhu času vychází ze zásady, že postupně důvody vazby oslabují a okolnosti, jež byly dostatečným podkladem v době rozhodování o vazbě, nemusí být dostatečné pro odůvodnění jejího dalšího trvání.¹³¹ Tuto ideu potvrdil ve svém nálezu také Ústavní soud, který uvádí, že v dalších rozhodováních o vazbě nepostačuje pouze opakovat důvody uváděné v počáteční fázi vazby, aniž by náležitě vysvětlily, proč je trvání vazby i nadále nezbytné, a odnětí svobody je tak ospravedlnitelné.¹³² Dále musí být též prokázány závažné důvody, v důsledku kterých nebylo možno doposud řízení ukončit.¹³³

Obviněný má právo kdykoliv po nabytí právní moci usnesení o vzetí do vazby požádat o propuštění, kdy za tuto žádost je považován i návrh na přijetí některého z opatření vazbu nahrazujícího. Tuto žádost je ovšem možné, nejsou-li v ní uvedené jiné důvody, opakovat až po 30 dnech od právní moci posledního rozhodnutí, jež zamítlo jeho žádost o propuštění z vazby, kterým bylo rozhodnuto o dalším trvání

¹³⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹³¹ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 2015, sp. zn. II. ÚS 2025/15.

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

vazby nebo kterým byl změněn vazební důvod.¹³⁴ Osobně tuto lhůtu považuji za velmi důležitou, jelikož v důsledku jejího stanovení nedochází k zahlcování soudů opakovanými žádostmi, o nichž by musely rozhodovat. Přijde mi i vhodně zvolená její délka.

Z úřední povinnosti se rozhoduje o dalším trvání vazby každé tři měsíce od právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby nebo právní moci jiného rozhodnutí o vazbě. Pokud v této lhůtě není rozhodnuto, musí být osoba z vazby propuštěna.¹³⁵ Z této tříměsíční lhůty je stanovena výjimka pro případ, kdy k soudu byla podána obžaloba, nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu sepsaný s obviněným stíhaným vazebně nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení nebo přikázání věci, v němž figuruje vazebně stíhaný obviněný. V tento moment je lhůta k rozhodnutí o dalším trvání vazby stanovena na 30 dní. Pokud v této lhůtě není rozhodnuto, je obviněný opět propuštěn.¹³⁶ Pro případné pozdější rozhodování o vazbě již běží standardní 30denní lhůta. V rámci přípravného řízení státní zástupce musí doručit soudu návrh o dalším trvání vazby nejpozději 15 dní před uplynutím tříměsíční lhůty, jinak musí být obviněný propuštěn.¹³⁷ Nutnost striktního dodržování lhůty připomněl ve svém usnesení Vrchní soud v Praze, který rozhodl, že tato patnáctidenní lhůta je propadná a v případě jejího nedodržení je nutné per analogiam postupovat podle § 72 odst. 1 poslední věty¹³⁸ tr. ř. a vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu, a to podle § 73b odst. 6 věta druhá tr. ř.¹³⁹ per analogiam.¹⁴⁰

Tento restriktivní výklad opět podporuje myšlenku se oprávněně domnívat, že vazba je prostředkem ultima ratio, kdy vázanost orgánů činnými v trestním řízení lhůtami v rámci vazebního práva je intenzivně vymáhána, kdy její přehlížení vede až k propuštění osoby z výkonu vazby, čímž jsou její práva maximálně chráněna.

¹³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹³⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹³⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.

¹³⁸ Jinak musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby.

¹³⁹ V případě překročení lhůty pro rozhodnutí o dalším trvání vazby podle § 72 nebo překročení nejvyšší přípustné doby trvání vazby podle § 72a vydá soud a v přípravném řízení soudce nebo státní zástupce pouze příkaz k propuštění obviněného z vazby.

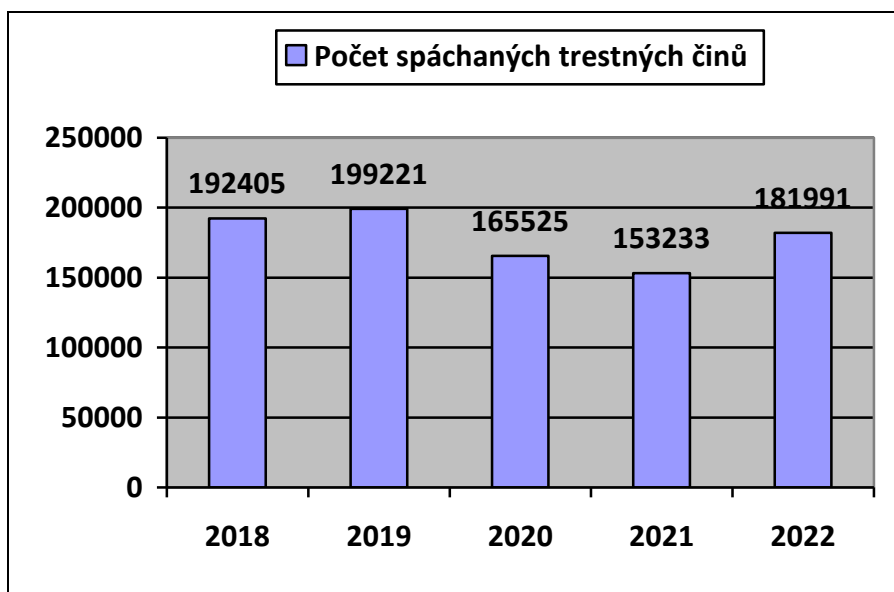
Současně zde naprosto objektivně spatřuji důležitost nutné obhajoby v rámci vazebního řízení, jelikož obviněný sám by dokázal jen stěží reagovat na případná pochybení orgánů činných v trestním řízení.

¹⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 4 To 67/2015.

5 Statistika využívání vazby

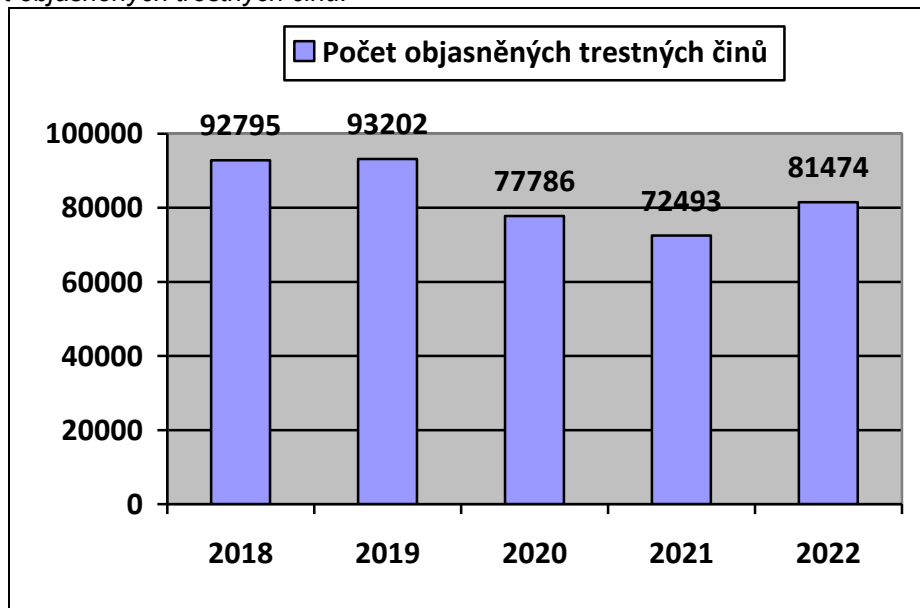
V této kapitole se budu zabírat tím, jak často je institut vazby využíván s ohledem na celkové množství trestně stíhaných osob. Dále se budu věnovat tomu, jak často dochází u obviněných k náhradě vazby, kdy následně tyto hodnoty porovnáám. Cílem je zjistit, zda je vazba skutečně využívána až jako prostředek ultima ratio a zda je dostatečně využíváno množství opatření ji nahrazujících. Budou shromažďována statistická data od roku 2018 do roku 2022, což jsou ke dni 01. 03. 2024 poslední statistické výsledky evidované Nejvyšším státním zastupitelstvím. Interval 5 let hodnotím jako dostatečně směrodatný k tomu, aby bylo zjišťováno, jaký je trend ohledně rozhodování o vazbě. Veškeré roční statistiky jsou brány za období od 1. 1. do 31. 12 a veškeré níže vytvořené grafy jsou zpracovány autorem na základě shromážděných dat.

Graf č. 1: Počet spáchaných trestných činů na území České republiky od roku 2018 do roku 2022.¹⁴¹

Z tohoto celkového nápadu trestné činnosti bylo následně zjišťováno, kolik trestných činů bylo objasněno, tedy u nichž byl zjištěn pachatel. Výsledek je znázorněn v následujícím grafu.

Graf č. 2: Počet objasněných trestných činů.¹⁴²

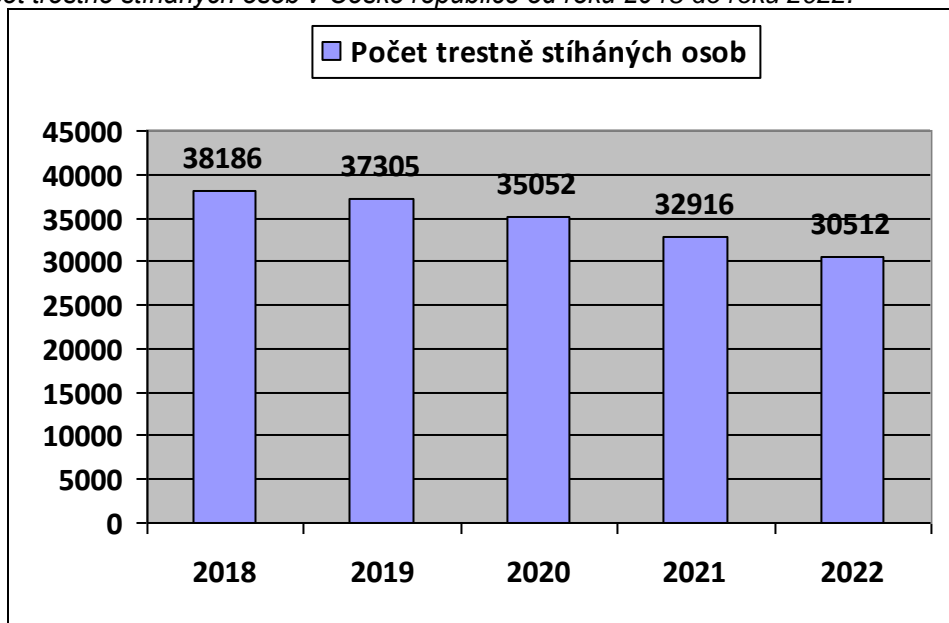

Pokud shrneme data z předchozích dvou grafů, zjišťujeme, že objasněnost trestné činnosti byla v roce 2018 přibližně 48,23 procent, v roce 2019 přibližně 46,78 procent, v roce 2020 přibližně 46,99 procent, v roce 2021 přibližně 47,31 procent a v roce 2022 přibližně 44,77 procent. Objasněnost trestných činů je tedy velice konzistentní, kdy se pohybuje za posledních pět let mezi 44 a 49 procenty, a to i přes to, že nápad trestné činnosti v letech 2020 a 2021 poměrně značně poklesl. Nyní se budeme zabývat dalším důležitým ukazatelem, kterým je počet trestně stíhaných osob v uvedených letech.

¹⁴¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: *Kriminalita*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-03-01].

¹⁴² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: *Kriminalita*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-03-01].

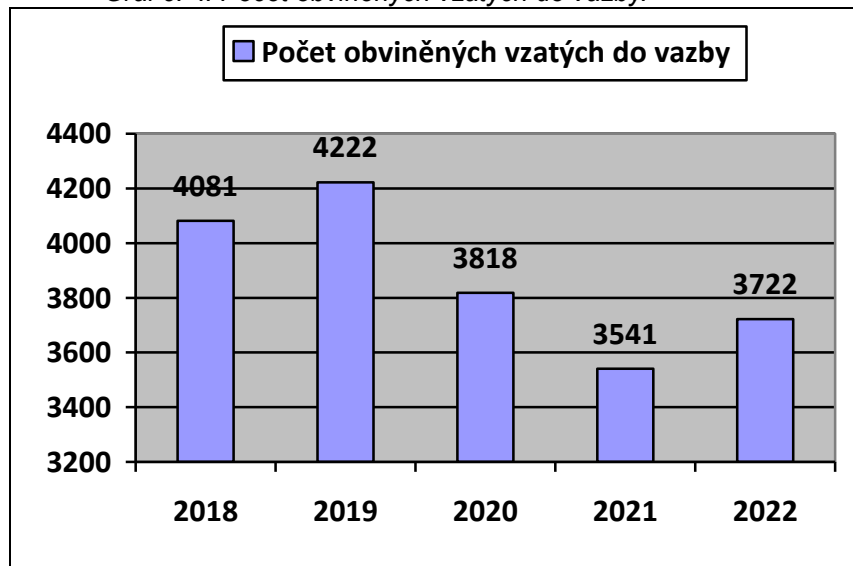
Graf č. 3: Počet trestně stíhaných osob v České republice od roku 2018 do roku 2022.¹⁴³

Do statistiky trestně stíhaných osob nebyly záměrně zahrnuty případy, pro něž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, jelikož zde vazba nepřichází v úvahu z důvodu absence zahájeného trestního stíhání. Zohledňujeme tedy dále pouze ty případy, kde vazba přichází v úvahu a je přípustná. Nyní, s ohledem na počet zahájených trestních stíhání osob budeme zjišťovat, kolik z nich bylo vyšetřováno vazebně, případně kolika obviněným bylo uloženo některé opatření nahrazující vazbu. Pro tento případ budu zvlášť rozdělovat, zda byla náhrada vazby uložena v rámci rozhodování o vzetí do vazby, tedy při zadržení osoby, či v rámci rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě.

¹⁴³ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Zprávy o činnosti státního zastupitelství*. Online. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>. [cit. 2024-03-02].

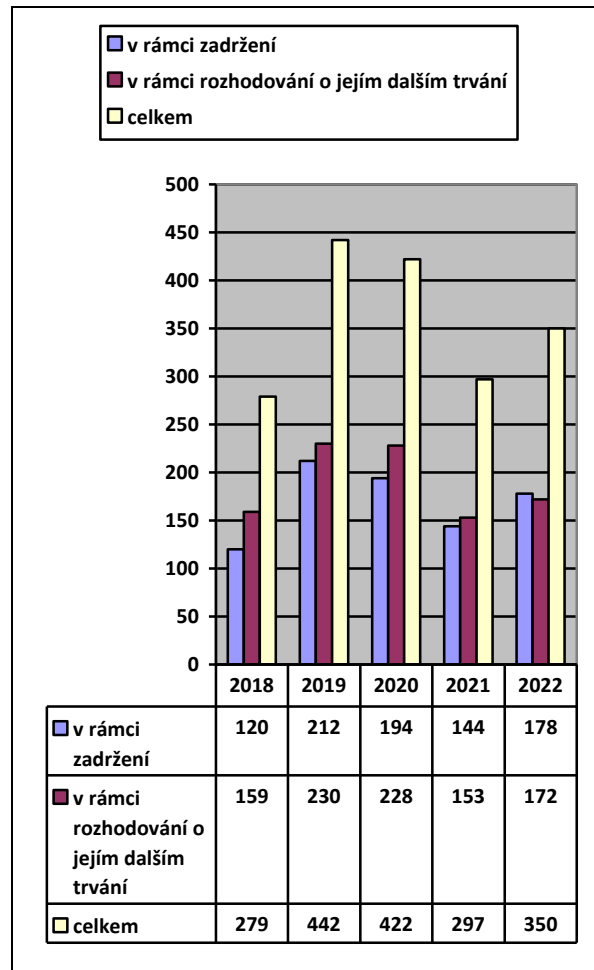
Graf č. 4: Počet obviněných vzatých do vazby.¹⁴⁴

Pokud si opět shrneme situaci, zjišťujeme, že bylo do vazby vzato v roce 2018 přibližně 10,69 procent, v roce 2019 přibližně 11,32 procent, v roce 2020 přibližně 10,89 procent, v roce 2021 přibližně 10,76 procent a v roce 2022 přibližně 12,20 procent obviněných osob. Výsledky těchto statistik opět můžeme považovat za velice konzistentní. Nyní se budu zabývat tím, u kolika osob byla vazba nahrazena jiným opatřením, a následně výsledky srovnám za účelem zjištění, zda vazba je skutečně prostředkem ultima ratio a ke vzetí obviněného do vazby dochází až jako nejzazší možnost.

¹⁴⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-03-02].

Graf č. 5: Množství případů, kdy došlo k nahrazení vazby.¹⁴⁵

Vazba byla tedy nahrazena některým opatřením podle ustanovení § 73 nebo 73a trestního řádu v roce 2018 u přibližně 0,73 procent, v roce 2019 u přibližně 1,18 procent, v roce 2020 u přibližně 1,20 procent, v roce 2021 u přibližně 0,90 procent a v roce 2022 u přibližně 1,15 procent obviněných.

Touto analýzou bylo zjištěno, že v pouze velmi omezeném množství, dá se hovořit o zanedbatelném, byla obviněnému uložena některá z alternativ vazby v podobě jejího nahrazení. Dle mého názoru je jedním z hlavních důvodů skutečnost, že v praxi nefunguje elektronický monitorovací systém, který by byl, současně s uložením některého z předběžných opatření, dostatečnou alternativou

¹⁴⁵ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Zprávy o činnosti státního zastupitelství*. Online. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>. [cit. 2024-03-02].

vazby. Současně zastávám názor, že pokud by byla lhůta postavení obviněného k vazebnímu zasedání u soudu delší, bylo by možné provádět mnohem pečlivější šetření k poměrům obviněného, případně i zajistit patřičnou záruku za jeho chování, což by mohlo mít za následek snížení počtu vazebních případů, a naopak zvýšení uložených náhrad vazby. Naopak přibližně desetina obviněných ve vazební věznici skončí, což považuji za poměrně velké množství. Vazba by měla být až krajním prostředkem k zajištění osob, ovšem dle mého názoru je, v souladu se zjištěnými informacemi, celkově nadužívána a z hlediska četnosti jejího využívání mi jako prostředek ultima ratio nepřipadá.

Získaná data samozřejmě nemohou zohledňovat konkrétní okolnosti, za nichž byl obviněný do vazby vzat.

6 Vazební právo de lege ferenda

Jak jsem uvedl již v samotném úvodu, vazební právo je jedním z nejzávažnějších a nejkontroverznějších témat současného práva, jelikož při aplikaci vazebního práva dochází k umístění doposud neodsouzeného, tedy z pohledu práva nevinného, člověka do vazební věznice, a je tedy po dobu nikoliv krátkou omezena jeho osobní svoboda. Již při samotném přečtení předchozí věty se člověk zamýšlí nad skutečností, že jestliže se jedná o toliko kontroverzní a závažné téma, jistě by měla právní úprava existovat na té nejvyšší úrovni, bez jakýchkoliv rozporů a pochybností. S tímto samozřejmě nezbyvá nic jiného než souhlasit.

V současné době je na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky volně a veřejně přístupná pracovní verze nově zpracovávaného trestního řádu. Zde je vazba ke dni 05. 03. 2024 subsumována pod Hlavu VI, díl 2, oddíl 7.¹⁴⁶ Celý díl 2 nese název Zajištění osob, kdy jsou následně v rámci jednotlivých oddílů řazeny zajišťovací instituty osob pro úkony trestního řízení, a to z hlediska intenzity jejich zásahu do osobních práv osob. Toto řešení mi přijde srozumitelné, elegantní, a i pro laika upozorňuje na závažnost vazby. Ačkoliv vazba jako taková neplní ryze zajišťovací funkci, osobně nemám problém s pojmenováním kapitoly, zejména pokud by tímto bylo dosaženo vyšší přehlednosti. Co považuji za velký přínos je samotná, navrhovaná definice vazby formulovaná následujícím způsobem: *Vazba je zajišťovací institut, který spočívá v dočasném zbavení osobní svobody obviněného na základě rozhodnutí soudu z některého z vazebních důvodů.*¹⁴⁷ Následně je také explicitně vysvětlena konstrukce vazby jako prostředku ultima ratio, kdy je charakterizována následujícím způsobem: *Vazba je krajním a výjimečným zajišťovacím úkonem, který lze použít jen v případech, v nichž nelze s ohledem na osobu obviněného a povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, účelu vazby dosáhnout jiným, mírnějším zajišťovacím opatřením, zejména zajišťovacím opatřením nahrazujícím vazbu, a který musí být úměrný závažnosti*

¹⁴⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

*stíhaného trestného činu, včetně trestním zákonem předpokládané sankce, jež obviněnému hrozí.*¹⁴⁸ Tento přístup mi také přijde správný, jelikož by bylo v ustanovení jednoho paragrafu fakticky shrnuto, co je vazba za prostředek, k čemu slouží, kdo o ní může rozhodnout, a že se jedná skutečně o krajní a výjimečný prostředek. Jak jsme si ovšem shrnuli v předchozí kapitole, o až tak výjimečný prostředek v praxi nejde.

Mírné zklamání je pro mne skutečnost, že se nikdo nezaobíral konstrukcí vazebních důvodů, ačkoliv jsou konečně v konceptu Nového trestního řádu označeny jako vazba útěková, koluzní a předstižná. Dle mého názoru by každý vazební důvod zasloužil více péče a mírnou obnovu.

Znění vazebního důvodu: *uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,*¹⁴⁹ u vazby útěkové mi přijde asi nejsrozumitelnější a nejlépe formulovaný. I přes to jej můžeme považovat za mírně abstraktní. Konstrukce ... zejména nelze-li... může uvozovat, že nemožnost ihned zjistit jeho totožnost, absence stálého bydliště, nebo hrozba vysokého trestu, automaticky bez dalších okolností mohou zakládat vznik vazebního důvodu, což zajisté pravda není, kdy je třeba zjišťovat objektivní konkrétní důvody, ze kterých se tato obava uprchnutí či skrývání stává konkrétní.

Stran vazby koluzní ve znění vazebního důvodu: *bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání,*¹⁵⁰ vzniká opět problém s přílišnou obecností formulace „nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání“, kdy pod tuto formulaci se dle mého názoru může schovat spousta

¹⁴⁷ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

¹⁴⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

¹⁴⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*, stejně jako MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

¹⁵⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*, stejně jako MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

skutečností tak, aby došlo k uvěznění osoby. Současně není poskytována obviněným právní jistota z důvodu abstraktnosti právní formulace. Na pováženou je poté, stran vazby koluzní, zda připustit, či nepřipustit její náhradu. Současná právní úprava, a ani současný koncept Nového trestního řádu náhradu koluzní vazby nepřipouští. Ačkoliv existuje spousta alternativ vazbu nahrazujících, domnívám se, že žádná z nich by nemohla přinést jistou záruku toho, že obviněný nebude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Tudíž souhlasím s nemožností jejího nahrazení. Domnívám se ovšem, že z hlediska proporcčnosti by měla existovat jistá regulace s ohledem na hrozbu vysokého trestu, obdobně, jak je tomu u vazby útěkové. Při bagatelnější trestné činnosti mi přijde uvalení vazby značně nepřiměřené. Současně bych uvítal, že v rámci rozhodnutí o vzetí obviněného do koluzní vazby budou popsány přesné úkony, které budou probíhat za účelem odstranění možné koluze, včetně lhůt pro splnění, s ohledem na složitost případu. Tímto by byly formulovány konkrétní koluzní důvody. Plnění stanovených úkonů by mělo být z hlediska časového závazné, jelikož se vazební právo vykládá restriktivně. Po překročení stanovených lhůt, případně po splnění všech vytyčených úkonů, by osoba měla být bezodkladně propuštěna. Domnívám se totiž, že pro orgány činné v trestním řízení neexistuje žádná motivace pro vykonávání těchto úkonů urychleně, kdy se mohou spoléhat na 3měsíční lhůtu koluzní vazby, po kterou je omezena osobní svoboda obviněného. V tomto případě je dokonce omezení osobní svobody značně přísnější, což plyne například z cenzury zasílaných, či přijímaných dopisů.¹⁵¹

Jako nejproblematictější spatřuji znění vazebního důvodu: *bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil,*¹⁵² v případě vazby předstížné. Opět zde nevidíme žádné odchýlení konceptu Nového trestního řádu od

¹⁵¹ Zákon č. 293/1993 Sb., *Zákon o výkonu vazby*.

¹⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*, stejně jako MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].

současně platného. Zde osobně spatřuji asi největší problém. Konkrétně ve formulaci opakování trestného činu. Hlediska problémů spatřujeme dvě, jimiž jsou:

- přílišná obecnost a
- irelevantnost pro současně vedené trestní řízení.

Stran přílišné obecnosti považuji téměř za nutné vypořádat se s tím, jakou trestnou činnost má obviněný opakovat. Není zřejmé, zda se musí jednat o stejný trestný čin, druhově stejnou trestnou činnost, trestný čin uvedený ve stejné hlavě zvláštní části trestního zákoníku apod. Ze současné formulace toto žádným způsobem nevyplývá, což působí velmi nepřehledně.

Stran druhého bodu Galovcová uvádí, že předstižná vazba nerespektuje požadavek ultima ratio pro dosažení účelu vazby, protože sledovaného cíle, přímo nesouvisejícího s účelem trestního řízení, v němž je o vazbě rozhodováno, lze dosáhnout i jinými dostupnými prostředky nespojenými s omezením osobní svobody.¹⁵³ Naprosto souhlasím s tím, že se sleduje cíl, který přímo nesouvisí s účelem trestního řízení, v němž je o vazbě rozhodováno. Popředně jsem ovšem zastánce toho, aby v první řadě byla chráněna práva poškozených, a to bez ohledu na jejich závažnost. Jistě se předjímá něco, co ani nastat nemusí. Nikdo nemůže s jistotou sdělit, že se jiný dopustí další trestné činnosti, ačkoliv v mnoha případech, kdy opis z evidence Rejstřík trestů fyzických osob připomíná spíše rozsáhlou knihu nežli pár záznamů, je tato pravděpodobnost spíše vyšší. Pokud soud dospěje k závěru, že účelu vazby nelze dosáhnout jiným způsobem, osobně nevidím s jejím uložením problém.

V současné právní úpravě předstižné vazby předstižné spatřuji tedy problém pouze s přílišnou obecností spojenou s nedostatečným vyjádřením, co je opakování trestné činnosti. Tato nepřilíš přesná úprava může zapříčinit, že jednotlivé soudy či soudci si mohou vykládat znění odlišně, čímž může docházet k odlišným rozhodnutím, což snižuje právní jistotu.

¹⁵³ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

V rámci návrhu Nového trestního řádu kvituji zavedení domácí vazby, jakožto institutu vazbu nahrazujícího. Tímto opatřením by byl zásah do života obviněného méně invazivní, kdy by mu mohlo být umožněno např. dále vykonávat své zaměstnání. Zde by bylo opodstatněné využívání elektronického monitorovacího systému. Společně by se mohlo jednat jak o finančně méně náročnější, tak současně i pro obviněného šetrnější metodu.

Pozitivum v návrhu Nového trestního řádu spatřuji i kodifikaci pro případ, kdy peněžitou záruku skládá osoba odlišná od obviněného. Považuji zde za potřebné, aby byla poučena o veškerých možných následcích. Naopak jako krok zpět považuji stanovení peněžitě záruky v rozmezí od 10 000 Kč do 50 000 000 Kč. Zde bych se oprostil od zkoumání poměrů obviněného a záruku určil dle okolností spáchání trestného činu s ohledem na jeho závažnost.

Dále bych uvažoval o navýšení lhůty 48 hodin na 72 hodin určenou policejnímu orgánu potažmo státnímu zástupci pro postavení obviněného před soud k vazebnímu zasedání. Současná lhůta dle mého názoru není dostatečná k prověření všech možných skutečností a okolností, zejména k poměrům obviněného, což nutně musí mít za následek vyšší neobjektivitu v rozhodování soudu o vazbě.

Z hlediska maximální přípustné délky trvání vazby se shodují s Galovcovou, že je stanovená příliš vysoká.¹⁵⁴ Intenzita zásahu do osobních svobod, při přiblížení se k zákonem stanovené lhůtě, může být nepřiměřená. Požadavek na orgány činné v trestním řízení vyřizovat vazební věci urychleně sice existuje, ale dle mého názoru je žádoucí vyvinout z hlediska maximální přípustné délky vazby alespoň náznak tlaku, jinak je nevymahatelný.

Shrneme-li komplexně celkový koncept Nového trestního řádu, zjišťujeme, že ačkoliv přinesl jistou změnu, zejména co se týče opatření nahrazujících vazbu, samotné materiální předpoklady vazby zůstaly téměř netknuté, stejně jako formální vazební právo.

¹⁵⁴ GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.

I přes částečné, výše uvedené, nedostatky, hodnotím úroveň právní úpravy vazebního práva jako kvalitní.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit množství vazebně řešených trestních stíhání s ohledem na jejich celkové množství a množství případů nahrazení vazby. Následně tyto statistiky porovnat a zjistit, zda dochází k naplnění dikce, že vazba je prostředkem ultima ratio a nejedná se o pouhou prázdňou frázi. Dílčím cílem bylo zhodnotit úroveň vazebního práva, vyjádřit nedostatky ve vazebním právu v České republice a své názory de lege ferenda.

Z hlediska dosažení cíle práce byla stěžejní kapitola č. 5. Zde jsem shromažďoval data za období od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2022 týkající se nápadu trestné činnosti, objasněnosti, počtu zahájených trestních stíhání, počtu osob vzatých do vazby a počtu osob, kterým byla uložena nějaká náhrada vazby podle ustanovení § 73 nebo 73a trestního řádu. Data jsem vložil vždy do grafu. Jejich vyhodnocením jsem dospěl k závěru, že ve sledovaném období došlo k vedení vazebního trestního stíhání ve více než 10 procentech všech vedených trestních stíhání. Náhrada vazby byla přitom uložena pouze ve zlomku případů, kdy byla využita přibližně u 1 procenta všech trestně stíhaných osob. Za jednotlivé roky byla data velice konzistentní. Do vazby bylo vzato v roce 2018 přibližně 10,69 procent, v roce 2019 přibližně 11,32 procent, v roce 2020 přibližně 10,89 procent, v roce 2021 přibližně 10,76 procent a v roce 2022 přibližně 12,20 procent obviněných osob. Vazba byla nahrazena některým opatřením podle ustanovení § 73 nebo 73a trestního řádu v roce 2018 u přibližně 0,73 procent, v roce 2019 u přibližně 1,18 procent, v roce 2020 u přibližně 1,20 procent, v roce 2021 u přibližně 0,90 procent a v roce 2022 u přibližně 1,15 procent obviněných. Tímto srovnáním jsem dospěl k závěru, že vazba dle mého názoru neslouží jako nástroj ultima ratio z hlediska četnosti jejího využívání, kdy zavedená nahrazující opatření jsou využívána pouze minimálně. Samozřejmě nebylo možné postihnout veškeré okolnosti, za nichž bylo v jednotlivých případech o vazbě rozhodováno. Tímto jsem splnil hlavní cíl svojí diplomové práce.

V rámci poslední šesté kapitoly jsem se věnoval dílčímu cíli své práce, jímž bylo zhodnotit úroveň úpravy vazebního práva a vyjádření svých myšlenek de lege

ferenda. Tento cíl jsem naplnil i s ohledem na aktuální koncept Nového trestního řádu, jenž je volně k dispozici na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Seznam grafů

- [1] Počet spáchaných trestných činů na území České republiky od roku 2018 do roku 2022.
- [2] Počet objasněných trestných činů.
- [3] Počet trestně stíhaných osob v České republice od roku 2028 do roku 2022.
- [4] Počet obviněných vzatých do vazby.
- [5] Množství případů, kdy došlo k nahrazení vazby

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.
- [2] GALOVCOVÁ, Ingrid. *Vazba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2020. ISBN 978-80-7502-451-0.
- [3] JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.
- [4] KLÍMA, Karel a kolektiv. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.
- [5] MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1975.
- [6] NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
- [7] RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 8071798177.
- [8] ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

- [9] ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČTA, Josef a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.
- [10] VICHÉREK, Roman. *Důvody vazby*. Trestní právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. roč. 2012. č. 9. ISSN 1211-2860.

Právní předpisy

- [1] Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky*.
- [2] Zákon č. 141/1961 Sb., *Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*.
- [3] Zákon č. 257/2000 Sb., *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)*.
- [4] Zákon č. 40/2009 Sb., *Zákon trestní zákoník*.
- [5] Zákon č. 293/1993 Sb., *Zákon o výkonu vazby*.

Seznam použité judikatury

- [1] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.
- [2] Nález Ústavního soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 123/97.
- [3] Nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 1998, sp. zn. IV. ÚS 264/98.
- [4] Nález Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 645/99.
- [5] Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. IV. ÚS 371/2000.
- [6] Nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 257/2000.
- [7] Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2002, sp. zn. III. ÚS 121/02.
- [8] Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2003, sp. zn. II. ÚS 599/01.
- [9] Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02.
- [10] Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 566/03.
- [11] Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 263/05.

- [12] Nález Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2006, sp. zn. I.ÚS 470/05.
- [13] Nález Ústavního soudu ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III.ÚS 2523/10.
- [14] Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 2183/12.
- [15] Nález Ústavního soudu ze dne 11. 8. 2015, sp. zn. II. ÚS 2025/15.
- [16] Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2876/15.
- [17] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 689/05.
- [18] Nález Ústavního soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. II. ÚS 530/06.
- [19] Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1594/07.
- [20] Nález Ústavního soudu ze dne 17. 03. 2016, sp. zn. I. ÚS 356/16.
- [21] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09. 04. 1968, sp. zn. 7 Tz 11/68.
- [22] Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 12. 1993, sp. zn. 7 To 251/93.
- [23] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 08. 2002, sp. zn. 9 To 72/02.
- [24] Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 13 To 79/2019.
- [25] Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. 4 To 771/95.
- [26] Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 04. 01. 2002, sp. zn. 4 To 3/2002.
- [27] Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 9. 1994, sp. zn. 5 To 44/94.
- [28] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 1985, sp. zn. To II. 008/1985.
- [29] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 01. 2013, sp. zn. 4Tdo 1573/2012.
- [30] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22.04.2002, sp. zn. 5 To 70/2002.

- [31] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 2004 sp. zn. 8 To 116/2004.
- [32] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 4 To 67/2015.

Internetové zdroje

- [1] Důvodová zpráva č. 265/2001 Dz k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayv6mrwgvpwi6q#>
- [2] Důvodová zpráva č. 459/2011 Dz k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgeyv6nbvhfpwi6q&rowIndex=0#>
- [3] MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nový trestní řád*. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. [cit. 2024-03-05].
- [4] NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Zprávy o činnosti státního zastupitelství*. Online. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nasz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>. [cit. 2024-03-02].
- [5] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY: *Kriminalita*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [cit. 2024-03-01].
- [6] PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA, *Elektronický monitoring*. Online. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/pro-pachatele/ems-naramky/>. [cit. 2024-02-25].

- [7] VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-03-02].

Úřední věstník Evropské unie

- [1] Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*, 2016/C 202/02, 7. 6. 2016. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TX I>.

Ostatní zdroje

- [1] Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění jejích dodatkových protokolů.